

Torsdagen den 18 november

Kl. 12.00–14.42  
15.20–15.27

---

### § 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 oktober justerades.

### § 2 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade  
att Moderaternas partigrupp anmält Louise Meijer som ledamot i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol samt  
att Kristdemokraternas partigrupp anmält Ulf Lönnberg som suppleant i socialutskottet under Christian Carlssons ledighet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 18 november 2021–28 januari 2022* till

*suppleant i socialutskottet*  
Ulf Lönnberg (KD)

Förste vice talmannen förklarade vald till

*ledamot i delegationen till den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol*  
Louise Meijer (M)

### § 3 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande skrivelse kommit in:

*Sammansatt utrikes- och försvarsutskott*  
1 bilaga

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt 7 kap. 7 § riksdagsordningen i separata beslut den 21 oktober 2021, den 28 oktober 2021 och den 28 oktober 2021 kommit överens om att genom deputerade i ett sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2021/22:10 *Fortsatt*

*svenskt deltagande i militär insats för stärkt säkerhet i Mali, proposition 2021/22:22 Svenskt deltagande i Förenta Nationernas stabiliseringsinsats i Mali samt motioner.*

Till deputerade och suppleanter i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde den 11 november 2021 utsett följande presidium:

Hans Wallmark (M), ordförande

Niklas Karlsson (S), vice ordförande

Stockholm den 17 november 2021

*Martin Brothén*

Kanslichef utrikesutskottet

*Lars Franzén*

Kanslichef försvarsutskottet

Bilagan hade följande lydelse:

*Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet  
Sammansättning 2021-11-17*

*Deputerade*

1. Kenneth G Forslund (S)
2. Pål Jonson (M)
3. Niklas Karlsson (S)
4. Hans Wallmark (M)
5. Aron Emilsson (SD)
6. Annika Strandhäll (S)
7. Kerstin Lundgren (C)
8. Hanna Gunnarsson (V)
9. Jörgen Berglund (M)
10. Per Söderlund (SD)
11. Heléne Björklund (S)
12. Lars Adaktusson (KD)
13. Olle Thorell (S)
14. Joar Forssell (L)
15. Björn Söder (SD)
16. Elisabeth Falkhaven (MP)
17. Hans Rothenberg (M)

*Suppleanter*

1. Jamal El-Haj (S)
2. Alexandra Anstrell (M)
3. Paula Holmqvist (S)
4. Helena Storckenfeldt (M)
5. Mats Nordberg (SD)
6. Jennie Nilsson (S)
7. Daniel Bäckström (C)
8. Håkan Svenneling (V)
9. Jan R Andersson (M)
10. Roger Richthoff (SD)
11. Mattias Ottosson (S)
12. Mikael Oscarsson (KD)
13. Kalle Olsson (S)
14. Maria Nilsson (L)
15. Caroline Nordengrip (SD)
16. Camilla Hansén (MP)
17. Jessika Roswall (M)
18. ClasGöran Carlsson (S)
19. Solange Olame Bayibsa (S)
20. Diana Laitinen Carlsson (S)
21. Lotta Johnsson Fornarve (V)
22. Yasmine Posio (V)
23. Allan Widman (L)
24. Amanda Palmstierna (MP)
25. Gudrun Brunegård (KD)

Skrivelsen lades till handlingarna.

#### § 4 Ärende för hänvisning till utskott

Prot. 2021/22:30  
18 november  
-----

Följande dokument hänvisades till utskott:  
Skrivelse  
2021/22:56 till trafikutskottet

#### § 5 Ändringar i vägsäkerhetslagen

Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU2  
Ändringar i vägsäkerhetslagen (prop. 2021/22:9)  
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under § 9.)

#### § 6 Skatteavtal mellan Sverige och Slovenien

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SKU7  
Skatteavtal mellan Sverige och Slovenien (prop. 2021/22:21)  
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under § 9.)

#### § 7 Stärkt skydd för hyresgäster

*Stärkt skydd för  
hyresgäster*

Civilutskottets betänkande 2021/22:CU2  
Stärkt skydd för hyresgäster (prop. 2020/21:201)  
föredrogs.

Anf. 1 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att meddela att jag givetvis står bakom Miljöpartiets samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3 i den del av lagförslaget som handlar om hyresvärdens rätt till uppsägning.

Nu har vi fått ett beskt smakprov på vad det blåbruna regeringsalternativet vill driva för politik. Och efter dagens debatt om stärkt skydd för hyresgäster kommer det att stå klart att det regeringsalternativet definitivt inte står på hyresgästernas sida.

Vi är här i dag för att debattera vårt förslag om stärkt skydd för hyresgäster. Den rödgröna regeringens proposition innehåller en rad bra förslag och åtgärder som tillsammans ska stärka hyresgästernas ställning samt underlätta för hyresvärdar i vissa situationer.

Dessvärre vill inte Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna, Liberalerna eller Centerpartiet stärka skyddet för hyresgästerna. Därför kommer ett par av regeringens förslag på detta område att falla i dagens omröstning.

Fru talman! Jag vill ändå ta tillfället i akt att närmare beskriva varför jag tycker att förslagen om att den nya hyran efter en renovering ska kunna fasas in i ett lugnare tempo och om att ta bort möjligheten för en hyresvärd som är en privatperson att säga upp ett hyresavtal i förtid är viktiga.

Containrar fulla med utrivna fönster och kök, hyresgäster som inte har råd att bo kvar efter att deras lägenhet har renoverats, kosmetiska renoveringar som höjer hyrorna och gör att de billiga hyresrätterna bara blir färre – de flesta uppskattar att få ett fint hem, men stora renoveringar orsakar också problem för både människor och miljö.

På Instagram har kontot Renoveringsraseriet vuxit sig stort. Kontot illustrerar det omfattande problemet med onödiga och kortsiktiga renoveringar. På bild efter bild syns utrivna fungerande kök och fönster.

Frågan vi behöver ställa oss är vad som driver dessa renoveringar. Jag är rädd att svaret är pengar.

Det är givetvis alltid bra att slitna lägenheter renoveras, och för att något ska hålla länge krävs underhåll. Men vi ser att det finns ett stort problem med att omfattande och i första hand kosmetiska renoveringar som ger grund för att höja hyran har satts i system. Att material kasseras innan de är uttjänta är också ett slöseri med resurser som skadar miljön och klimatet.

Det finns en stor renoveringsskuld, inte minst bland de lägenheter som byggdes på miljonprogrammets tid. Men vi behöver fundera på hur renoveringar bör göras och hur de påverkar hyresgästerna. Måste verkligen hela köket bytas ut, eller skulle det kunna stå i ett decennium till om det fick underhåll?

Problemet med så kallade renovräkningar har uppmärksammats alltmer, det vill säga att hyresvärdar renoverar så mycket att hyresgästerna inte har råd att flytta tillbaka efter renoveringen. Men de renoveringar som görs mellan hyresgäster medför också problem. När allmännyttiga hyresrätter med eftersatt underhåll har köpts upp av privata aktörer görs ofta en omfattande renovering när hyresgäster byts ut. Och samtidigt som kosmetiska renoveringar görs skjuts renoveringar som det finns ett faktiskt behov av men som inte kan generera högre hyra, som stambyte och energieffektivisering, dessvärre på framtiden. Konceptrenoveringar och renovräkningar minskar dessutom utbudet av billigare hyresrätter och gör situationen osäker för hyresgäster.

Därför behöver skyddet för hyresgäster stärkas, och därför är det oerhört olyckligt att vårt förslag om att den nya hyran efter en renovering ska kunna fasas in i ett lugnare tempo inte vinner stöd i riksdagen. Ett sådant förslag skulle minska risken för chockhöjningar av hyror efter renoveringar, höjningar som slår extra hårt mot hyresgäster med lägre inkomster.

Fru talman! I propositionen som vi debatterar i dag finns också ett förslag om att ta bort möjligheten för en hyresvärd som är en privatperson att säga upp ett hyresavtal i förtid.

Bostadsbristen har satt ökat fokus på hur privatpersoner tillhandahåller lägenheter till andra privatpersoner. Denna del av bostadsmarknaden har faktiskt en viktig funktion att fylla som komplement till den ordinarie hyresmarknaden. Viktigt i sammanhanget är dock att det råder balans mellan å ena sidan ett enkelt regelverk för privatuthyrning och å andra sidan behovet av skydd för hyresgäster.

Enligt privatuthyrningslagen som den ser ut i dag har hyresvärden rätt att utan att ange några skäl säga upp ett tidsbestämt hyresavtal i förtid. Att hyresvärden när som helst under hyrestiden kan säga upp avtalet innebär att en avtalad hyrestid saknar mycket av sin betydelse. Det gör boendet otryggt och kan försätta hyresgästen i en oerhört besvärlig situation. Detta vill regeringen motverka med sitt lagförslag, men också det förslaget verkar falla i omröstningen senare i dag.

Jag kan dessutom konstatera att samtliga remissinstanser tillstyrker eller inte invänder mot utredningens förslag i delen om att ta bort hyresvärdens rätt att säga upp ett hyresavtal i förtid. Därför är det olyckligt att en majoritet i riksdagen inte vill stärka skyddet för hyresgäster som hyr av en privatperson.

Fru talman! Förslaget om ett stärkt skydd för hyresgäster när bostadslägenheter förstörs verkar glädjande nog gå igenom vid dagens omröstning. För mig är det ett mycket viktigt förslag för att stärka hyresgästernas skydd i akuta och sårbara situationer.

Den förändring vi föreslår är att när ett hyresavtal för en bostadslägenhet förfaller på grund av att lägenheten förstörs, till exempel vid brand, ska hyresvärden erbjuda hyresgästen ett nytt hyresavtal. Det är en väldigt viktig åtgärd, framför allt om lägenheten till exempel brinner upp. Den belastning som detta medför för de allra flesta hyresvärdar i den situation som då uppstår är försumbar samtidigt som värdet för hyresgästen kan vara väldigt stort.

Fru talman! Jag och Miljöpartiet vill komma åt problemen med onödiga renoveringar som höjer hyran och bygger sopberg.

Vi vill ge hyresgäster större inflytande vid renoveringar. För att värna låga hyresnivåer behöver hyresgästerna få mer inflytande vid renoveringar och kunna påverka sitt boende och sina boendekostnader i större utsträckning.

Vi vill också ge fastighetsägare möjlighet att spara skattefritt. Fastighetsägare bör ges möjlighet att sätta undan medel för framtida renoveringar i så kallade skattefria underhållsfonder.

Vi vill skärpa kommunernas bostadsförsörjningsansvar. De stora utförsäljningar av allmännyttan som gjordes runt 2010 har försvagat allmännyttan i flera kommuner, och nu ser vi konsekvenserna även i bestånd som behöver renoveras.

Vi vill se ett utvecklat stöd för energieffektivisering för att kunna renovera och energieffektivisera det bestånd som verkligen behöver det mest.

Det är smärtsamt tydligt att M, SD och KD men också C och L inte står på hyresgästernas sida. I dag är bostadssituationen osäker för många, och hyresgäster riskerar ofta att hamna i kläm. Den rödgröna regeringen har därför med denna proposition tagit initiativ för att förbättra situationen för Sveriges hyresgäster, och det behövs.

Många av dem som söker bostad i dag hänvisas till att hyra av privatpersoner. Därför hade det varit väldigt välkommet med ett stärkt skydd också för dessa hyresgäster. Men så verkar det inte bli.

För oss i Miljöpartiet är det självklart att alla har rätt till en trygg bostad. Det är en rättvisefråga. Vi kommer därför att fortsätta kämpa för att stärka hyresgästernas ställning och för att fler ska kunna få sitt första hyreskontrakt.

Anf. 2 OLA MÖLLER (S):

Fru talman! Jag vill säga att jag givetvis står bakom alla våra förslag i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationen kring intrappning av hyror.

Klockan 4.48 kom larmet. Det var en tisdagsmorgon, och en bomb hade exploderat i Annedal i Göteborg. Explosionen orsakade stora skador på en hyresfastighet, och många människor skadades svårt. Som tur var miste ingen livet.

De materiella skadorna var som sagt enorma, och man kunde likna platsen vid en krigszon. Massor av lägenheter förstördes. Men förutom de materiella tingen försvann ytterligare något för de hyresgäster som fick sina lägenheter förstörda, nämligen deras besittningsskydd.

Så fungerar nämligen lagen i dag. Om din lägenhet förstörs, helt utan din egen förskyllan, förlorar du rätten till din bostad. Om elden slukar din lägenhet, så som skett i Gävle i närtid och i Enköping för något år sedan, blir du i lagens mening bostadslös. Märk väl – du har inte gjort något fel, men ändå försvinner din rätt till din bostad.

Att det är på detta sätt är helt uppåt väggarna. Oskyldiga ska inte straffas. Det offentliga har dessutom en grundlagsstadgad skyldighet att sörja för rätten till trygg bostad. Därför är det glädjande att kunna konstatera att detta kommer att förändras från årsskiftet. Tack vare regeringens proposition kommer du att få besittningsskydd om lägenheten förstörs – givetvis inte om du förstör den själv, om nu någon sitter hemma och funderar på det. Lagen kommer till tack vare att regeringen agerar fritt, utan några böjor från högerpartier.

Regeringen lägger därför fram ytterligare förslag. Regeringen vill att hyreshöjningar som sker vid renovering ska trappas in lite långsammare och lite humanare under en lite längre period. Det gjordes 2002 en förändring i denna lagstiftning, och tanken var att skyddet skulle bli bättre. Men lagstiftningen har inte gett detta skydd; det har inte blivit så bra som man tänkte. Därför har stora hyreshöjningar enligt praxis kunnat göras redan första året, och infasningen eller intrappningen sker ofta på bara tre år. Det är också därför begreppet renoveringar har ätit sig in i vårt språkbruk. Människor får lämna sina hem – det är den hårda verkligheten när det görs för snabba infasningar av hyrorna.

För en utomstående betraktare känns detta helt uppåt väggarna och helt fel. Det är klart att man ska ha rätten till sitt hem. Men människor får flytta för att ekonomin inte håller. I detta sammanhang är det intressant att högerns argument när man avskaffade fastighetsskatten för ett antal år sedan var att ingen av ekonomiska skäl skulle behöva gå från hus och hem. Att beskrivningen inte var korrekt kan vi lämna därhän; argumentet var sådant. Då handlade det om det ägda boendet. Då var det ett problem att människor fick gå från hus och hem. Nu handlar det om hyresgäster. Då är det enligt högern inget problem att ekonomiska förändringar gör att folk får gå från hus och hem.

Fru talman! Under debatten i somras sa Sverigedemokraternas partiledare gång på gång att Sverigedemokraterna inte ville höja hyrorna för människorna med minst marginaler. Regeringen föll också de facto efter ett misstroendevotum från Sverigedemokraterna gällande just den frågan. Några faktiska förslag från regeringen fanns inte – det låg inte några sådana förslag på bordet.

Men nu ligger det faktiska förslaget på bordet. Nu är prövningens tid här. Och då är det intressant att se Sverigedemokraternas verkliga prioritering. När hyresgästernas intresse ska värnas och hyresgästerna ska skyddas från kraftiga hyreshöjningar röstar Sverigedemokraterna mot dessa förslag. De röstar mot att skydda hyresgästerna.

Nu tänker någon säkert att de ju inte sänkte förslaget om besittningsskyddet vid förstörd lägenhet. Men så enkelt är det inte. Den som läser Sverigedemokraternas motion ser att Sverigedemokraterna egentligen vill avslå hela det förslaget. Ingenting skulle gå igenom. Sverigedemokraterna vill alltså att offren för bomben i Göteborg ska förlora sitt besittningsskydd. Men de är så måna om att samarbeta med Moderaterna, och därför röstar de i första hand på sin egen produkt och i andra hand på Moderaternas.

Moderaterna vill undanta hyresgäster i bostadsrättsföreningar från rätten till besittningsskydd. Det är ofta dessa hyresgäster som är mest utsatta eftersom de ofta bor kvar efter ombildningar. Många har av ekonomiska skäl inte kunnat följa med in på bostadsrättsmarknaden. De ska enligt Moderaterna inte ha något besittningsskydd om lägenheten förstörs, och detta tycker Sverigedemokraterna är det näst bästa efter att helt avslå förslaget.

Dessutom röstar Sverigedemokraterna mot ett tredje förslag. Regeringen föreslår nämligen att personer som hyr bostad av en privatperson inte ska kunna bli uppsagda om de har ett tidsbundet kontrakt. I dag kan ett ettårigt kontrakt tecknas mellan två parter, och efter en månad tycker den som hyr ut sin bostad att det inte var något. Då har man ut som hyresgäst tre månader på sig att flytta ut, trots att det finns ett påskrivet ettårigt kontrakt i botten. Detta är helt orimligt, tycker jag. Det heter ju dessutom på juristspråk "pacta sunt servanda", avtal ska hållas. Men tillägget bör enligt M och SD vara "sed non tenentibus", inte för hyresgäster.

Jag har väldigt svårt att förstå varför hyresgäster, som i många fall redan är i en utsatt position, inte ska få känna tryggheten att kunna bo kvar under en avtalstids längd. Jag förstår det faktiskt inte. Att M tycker så förvånar mig inte; det förstår jag. Men att Sverigedemokraterna gör det är bara ytterligare ett bevis för att det är den ekonomiska eliten som hela tiden värnas.

Men jag ska avsluta med att vi i alla fall är överens om en sak. Dagens lagstiftning kring vitesföreläggande för oseriösa hyresvärdar fungerar inte så bra som det är tänkt. Regeringen kan konstatera detta och föreslår därför att bättre och tuffare regler helt enkelt ska införas.

Det här är ett väldigt efterlängtat verktyg, eftersom detta har med social dumpning att göra. Det är kanske också därför Sverigedemokraterna går med. I min valkrets, hemma i Helsingborg med omnejd, styr Sverigedemokraterna i tre kommuner, och social dumpning är ett stort problem där. Tre sverigedemokratiska kommunalråd sitter där och tycker att detta är ett problem, och det är förmodligen därför Sverigedemokraternas riksdagsgrupp inte vågar gå emot utan säger: Detta måste vi gå med på, för annars blir det problem i partiet.

Fru talman! Sammanfattningsvis är regeringens förslag ett stort steg i rätt riktning för att stärka skyddet för hyresgästerna. Att vi äntligen, efter många decenniers kamp av bland annat Hyresgästföreningen, får ett besittningsskydd vid förstörd lägenhet är stort och värt att fira, framför allt för alla de människor som i framtiden drabbas av oförutsedda katastrofer.

Det är jätteviktigt att vi får fler verktyg för att bekämpa den sociala dumpningen. Det är oerhört bra, och det är bara tragiskt att vissa kommuner ägnar sig åt detta. Det rivs till och med bostäder runt om i vårt land på grund av att kommuner är rädda för att bli utsatta för social dumpning. Så kan vi inte ha det, av många skäl.

Det har också klargjorts vilken sida de olika partierna står på. Vem är för hyresgästernas rättigheter, och vem är emot dem? Vem väljer att springa den ekonomiska elitens ärenden varje gång de får möjlighet, och vem står på vanligt folks sida?

Det är ju otroligt – jag vill verkligen trycka på det – att ett så litet förslag om en lite mer human intrappning av hyror vid renoveringar ska falla här. Det är ett underbetyg för alla de partier i den här kammaren som säger sig stå för tryggheten – det är ju det enda en del av dem pratar om – att de väljer att försätta människor i en större otrygghet och driva folk ur deras hem.

Bostaden är enligt grundlagen ett gemensamt ansvar. Det är en del av den generella välfärden. Vi har ett ansvar att trygga rätten till den. Vi gör det. Vi står för det. Högern gör det inte.

Jag yrkar bifall till reservation 1.  
(Applåder)

I detta anförande instämde Emma Hult (MP).

Anf. 3 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Jag skulle med anledning av inläggen hittills i denna debatt vilja börja med att parafasera den tidigare statsministern Göran Persson: Det blåser upp till valrörelse, och inom den rödgröna röran är det uppenbarligen Emma Hult och Ola Möller som fått ansvaret att dra runt dyngspridaren.

Det är oanständigt, fru talman, att det från denna talarstol återkommande görs antydanden om att delar av oppositionen skulle ha samröre med nazism, för det är vad brunt betyder. Brunt har bara en politisk betydelse. Detta är trams, och jag skäms över att behöva höra det från talarstolen i vårt parlament.

Fru talman! Om man bara värderar lagstiftning utifrån dess förmenta intentioner och inte utifrån dess effekt är man en populist. Man är en politisk posör som inte är intresserad av hur lagstiftningen faktiskt faller ut i verkligheten. Och den här debatten är ett exempel på just detta. Det är naturligtvis ingen i den här kammaren, vågar jag påstå, som är intresserad av att göra livet surt för landets hyresgäster. Tvärtom tror jag att vi alla är överens om att hyresrätten har en viktig funktion på bostadsmarknaden och ska vara ett attraktivt boendeanternativ.

Men det måste också finnas förutsättningar för att äga och hyra ut hyresrätter. Gör det inte det kommer hyresrätten som boendeanternativ inte att finnas kvar, och villkoren för dem som bor i hyresrätt kommer i allt väsentligt att bli sämre.

Fru talman! Det är alltid någon som måste ta notan för den samlade regleringen i vårt samhälle, och när det handlar om köp av en tjänst eller en vara är det oftast slutkonsumenten som på ett eller annat sätt får göra det. Om vi ytterligare skulle utsträcka möjligheten att införa så kallade trappningsregler, det vill säga att det ska ta längre tid för en hyresvärd att



få betalt för de investeringar som gjorts i fastigheten, riskerar vi att hamna i en situation där nödvändiga investeringar inte blir gjorda.

Man bedömer att den samlade underhållsskulden och renoveringskulden bara i allmännyttan uppgår till 165 miljarder. Om man skulle uppdatera hela allmännyttan till de energiprestanda som vi i dag kräver vid nybyggnation skulle det kosta 500 miljarder. Dessa siffror låtsas vi inte om i den här debatten. Vem är det som ska göra upprustningarna? Jo, i allt väsentligt är det naturligtvis privata hyresvärdar, men då måste det också finnas rimliga förutsättningar för dem att göra det. Och som nämnts finns det redan i dag förutsättningar för att trappa in en ny hyra.

När man lyssnar på de två tidigare inläggen här i debatten får man närmast intrycket att renoveringar är någonting som görs för att hyresvärdens tycker att det är roligt. Men det handlar ju om ett långsiktigt perspektiv på att ta hand om en fastighet, inte bara för den nuvarande hyresgästen utan för att fastigheten ska kunna stå på plats i kanske hundra år.

Om man gör som vi har gjort i många delar av det allmännyttiga beståndet och låter bli att renovera och göra underhåll löpande, ja, då kommer man till en punkt där lägenheterna riskerar att förstöras. Och nu vill alltså regeringssidan att vi ska försätta oss i en situation där färre hyresvärdar är beredda att ta steget att renovera. Det är att slösa med samhällsliga resurser, för det leder till att lägenheter riskerar att bli i ett så dåligt skick att de inte kan användas.

Fru talman! Jag tycker att detta aktualiserar en ytterligare fråga: Vad vill vi att hyresrätten ska vara? Ska den bara vara det sämsta alternativet på bostadsmarknaden? För det är ju detta som de rödgröna i realiteten argumenterar för här när de hela tiden säger att varenda renovering som görs är onödig.

Man säger att fungerande kök byts ut. Ja, vad är definitionen av ett fungerande kök? Är det den standard som var okej på 1970-talet som ska gälla även i framtiden?

Om hyresrätten ska vara ett attraktivt boendialternativ är det klart att det behöver finnas olika typer av hyresrätter. Det behöver finnas olika typer av standard och olika nivåer på standard. Men detta vill ju nuvarande regering genom ett populistiskt förslag slå undan förutsättningarna för.

Därför är det glädjande att vi avslår den delen av propositionen. Det ska inte tas till intäkt för att vi inte bryr oss om hyresgäster. Det är klart att vi gör det. Vi vill att alla som bor i en hyresrätt i Sverige ska ha goda och förutsägbara förutsättningar. Just därför står vi bakom de trappningsregler som finns i dag.

Låt mig också nämna någonting om möjligheten att säga upp privatuthyrningsavtal i förtid. Det är också en del av propositionen som vi avslår. Jag tror att det finns en bred samsyn om att det är bra att människor som har extra plats hemma kan hyra ut en del av sin bostad under enkla former. Att ställa samma krav på privatpersoner som på hyresvärdar kommer bara att leda till en sak, nämligen att färre privatpersoner vill hyra ut delar av sina bostäder.

Att hyra ut en del av sitt hem är förknippat med risktagande om man inte vet att man kan komma ur hyresförhållandet inom en förutsebar tid. Men det är klart att det ska inte kunna göras över en natt. Vi talar om en uppsägningstid på tre månader. Men den enda effekten av det förslag som

regeringen har lagt här är att färre människor kommer att vilja hyra ut sin privatbostad. Vad har vi vunnit med det i så fall?

Och när det sedan kommer till frågan om ersättningskontrakt – det är ju detta det handlar om när en lägenhet blir helt förstörd eller brinner upp – kan vi konstatera att besittningsrätten har fallit av den anledningen att lägenheten inte finns kvar. Men vi står bakom den del i propositionen som avser skyldigheten för stora hyresvärdar att då erbjuda förtur i kön. Det är ju detta som det i realiteten handlar om. Däremot tycker vi att det är helt orimligt att man ställer samma krav på de bostadsrättsföreningar som kanske har en eller två lägenheter för uthyrning.

För vilken situation hamnar man egentligen i om en lägenhet skulle förstöras? Det blir ju nästan omöjligt för en bostadsrättsförening att tillhandahålla en ny hyreslägenhet. Därför, fru talman, föreslår vi i vår reservation en skarp lagändring som skulle kunna träda i kraft redan här och nu. Jag skulle vilja yrka bifall till vår reservation 5 i detta avseende.

Med detta, fru talman, skulle jag vilja yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i de delar som avser avslag på propositionens förslag om ändrade trappningsregler och ändrade privatuthyrningsregler samt till vår reservation 5.

(Applåder)

Anf. 4 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin står här och pratar om att hyresgästerna visst är någonting som Moderaterna prioriterar och att det ska gå att renovera. Men då blir frågan: Varför vill Moderaterna alltid avskaffa alla stöd till hyresgästerna?

Renoveringsstödet är någonting som man vill avskaffa – det går direkt till människor som bor i hyresrätter för att hyreshöjningarna inte ska bli för kraftiga när man behöver renovera. Det vill Moderaterna avskaffa.

Sedan gäller det rotavdraget. Jag tror inte att Moderaterna har några förslag över huvud taget om att införa något sådant för hyresfastigheter. Vi socialdemokrater har ett beslut om att vi vill likställa förutsättningarna för upplåtelseformerna. Det har inte Moderaterna, det vill säga det ägda boendet prioriteras skattemässigt av Moderaterna.

Vi hade kongress härförleden. Vi vill ta bort lagen om offentlig upphandling när det gäller allmännyttiga bolag för att de ska kunna göra renoveringarna bättre och inte bli utsatta för de stora problem som den konkurrensnackdelen medför. Moderaterna tycker att allmännyttan ska köra vidare med LOU.

Vi nämnde fastighetsskatten. Förutom att Moderaterna springer runt och ljuger om att sossarna vill införa den säger Carl-Oskar Bohlin att det är okej att hyresgäster får gå från hus och hem när det gäller kostnadsökningar på grund av ekonomiska förändringar. Men i fråga om fastighetsskatten var det ju det som var argumentet, för då handlade det om det ägda boendet.

Min fråga till Carl-Oskar Bohlin är: Varför kan du inte stå för att du tycker att hyresgästerna ska ha sämre förutsättningar än de som äger sitt boende?

Anf. 5 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Ola Möller utnyttjade hela replikskiftet till att prata om någonting som inte över huvud taget har med denna debatt att göra – Socialdemokraternas bostadspolitik i största allmänhet. Därefter ställde han en helt ovidkommande fråga. Det är naturligtvis inte sant att vi moderater inte skulle bry oss om hyresgäster eller att vi skulle vilja försämra för hyresgäster.

Jag redogjorde väldigt tydligt i mitt anförande för vad vi vill göra. Vi vill att det ska vara möjligt att bo i hyresrätt i det här landet även i framtiden. Men det måste bygga på att någon vill äga hyresrätter – eller hur? Problemet med ert lagstiftningsförslag är att ni bara ser till den förmenta intentionen och inte till vad effekten av förslaget blir. Effekten blir att färre lägenheter kommer att kunna renoveras i en situation där vi står med en gigantisk underhållsskuld, fru talman.

Det är alltså detta vi måste diskutera: Hur lockar vi kapital till en sektor som är i skriande behov av upprustning? Men det perspektivet anläggs inte alls. När man lyssnar på Ola Möller i den här debatten får man hela tiden intrycket att en hyresrätt ska vara det sämsta möjliga boendalternativet med den lägsta möjliga standarden. Det är ert entydiga perspektiv, och jag tror inte att människor som bor i hyresrätt känner igen sig i det eller vill ha det så.

Anf. 6 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Det är ett intressant språkbruk: den förmenta intentionen. Du tror om hyresgästerna. Jag var i Husby i förra veckan och träffade de människor som var med i *Uppdrag granskning*, i reportaget om Hemblassätt att fara fram på Järvafältet. De mest utsatta människorna i det här landet blir drivna från hus och hem, Carl-Oskar Bohlin, för att vi höjer hyrorna för snabbt för dem. Vad vi föreslår är inte något renoveringsstopp. Vi föreslår att de ska ha full möjlighet att bo kvar.

Eftersom du nu tycker att vi ska hålla oss exakt till hyresfastighetskalkyler och liknande kan jag säga att det var en artikel i Fastighetstidningen i morse om att det fortfarande är attraktivt att äga hyresfastigheter – 3,4 procent i direktavkastning i Örebro. Eftersom du kan fastighetsekonomi får du gärna förklara för mig vilken fastighetsägare som sätter igång en renovering när de är beroende av en sådan kassaflödesökning första året. Om de inte får den 50-procentiga kassaflödesökningen det året ställer de in renoveringen av ett objekt med avskrivningstider på 30–40 år. Tror du på fullt allvar att en rationell aktör på en fastighetsmarknad sätter igång en renovering med den kalkylen? Jag har inte träffat några sådana fastighetsägare.

Eftersom jag vet att det behövs kapital på marknaden står jag upp för renoveringsstödet, precis som jag står upp för investeringsstödet för att hantera nedskrivningsproblematiken på landsbygden – det vill ni också ta bort. Det är inte bara så att ni vill göra det svårt för befintliga hyresgäster. Ni vill också omöjliggöra för dem att få nya lägenheter. Ni vill ju dra ned byggtakten, vilket ytterligare komplicerar problematiken i detta sammanhang.

Carl-Oskar Bohlin! Förklara för mig vilken fastighetsägare som skulle gå in i ett renoveringsprojekt med en kalkyl där de måste hämta hem investeringen första året!

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna ledamoten om att man pratar genom talmannen, också för att debatten ska vara lugn.)

Anf. 7 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Jag vill påminna ledamoten om att det blir en bättre debatt om vi inte ägnar våra replikskiften åt att slåss mot väderkvarnar som inte finns. Du argumenterar mot halmgubbar som du själv konstruerar, och det för inte debatten framåt.

Jag har naturligtvis aldrig argumenterat utifrån perspektivet att man måste kunna hämta hem investeringen första året, för vi har redan trappningsregler som gäller i upp till fem år. Problemet är att ni vill utsträcka det, ibland ännu längre än den här femårsperioden. Då hamnar vi i en situation där det blir extremt svårt att få ihop kalkylerna för renovering. Det är alltså inte jag som säger detta, utan det är Sveriges samlade fastighetsägare som gör det, de som äger de här hyresfastigheterna och som ska göra renoveringarna.

Detta, fru talman, tror jag leder oss till en plats där dagens hyresgäster kommer att ha det sämre. De kommer att få leva med sämre standard. De kommer att få bo i lägenheter som hade mått bra av att renoveras. Underhållsskulden blir då allt större, och det blir kanske irreparabelt vid ett visst tillfälle.

Detta, fru talman, är jag mycket glad att vi kan stoppa i och med att vi avslår en del av detta lagförslag, som i grunden bara tjänar till att försöka blåsa upp en konflikt som egentligen inte finns. Det finns ingen konflikt rörande huruvida hyresgäster ska ha det bra. Jag är övertygad om att alla i den här kammaren är av den uppfattningen, men då måste det också finnas förutsättningar att renovera de lägenheter som människor bor i.

Anf. 8 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Det sista som Carl-Oskar Bohlin sa i det föregående replikskiftet håller jag verkligen med om. Det är klart att det behövs renoveringar i vissa lägenheter. Men min fråga är: Hur ska vi se till att de hyresgäster som bor där kan bo kvar?

Det ställdes kanske en retorisk fråga från talarstolen tidigare: Vad är ett fungerande kök? Jag skulle vilja säga att ett fungerande kök är ett kök man kan laga mat i, oavsett om det är spisplattor eller en induktionshäll. Prisskillnaden är ganska stor, och den kanske gör att hyresgästen inte har möjlighet att bo kvar när ett kök som fungerar slängs ut.

Jag skulle vilja fråga Carl-Oskar Bohlin: Hur vill Moderaterna på riktigt se till att människor kan bo kvar i de lägenheter som renoveras? Och hur minskar vi klimatpåverkan från de kosmetiska renoveringar som görs, till följd av hur vår lagstiftning ser ut, för att man ska kunna höja hyran?

Jag har full förståelse för att man ska kunna finansiera dessa projekt, men jag ser också ett stort behov av underhåll som inte är denna typ av renoveringar utan stamrenoveringar och energieffektivisering. Hur vill Moderaterna lösa den typen av renoveringar, som gör att husen och inte bara det enskilda köket eller badrummet får en rimlig livslängd? Det är åtgärder som i dag inte är speciellt lätta att höja hyran för.

Regeringen har infört ett energieffektiviseringsstöd, som Moderaterna avser att ta bort. Vad vill Moderaterna göra i stället?

Anf. 9 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det är väl ingen hemlighet att Moderaterna inte tror på stora offentliga stöd som inte har effekt i målet. Det är slöseri med skattepengar, och man kan tycka att ett vänsterblock som gärna talar om vinster i välfärden också borde ha gjort reflektionen att varje skattekrona ska användas så effektivt och rättvist som möjligt.

Vi tycker helt enkelt inte att det är effektivt och rättvist att ge pengar till hyresvärdar som under lång tid har eftersatt underhållet. Det är ju i grunden det som dessa stöd bygger på: att man ska få dem när lägenheterna är eftersatta.

Vad som är ett fungerande kök eller inte kan vi säkert ha ett långt seminarium om. Jag tror kanske att Emma Hult har en annan syn på det än de som faktiskt bor i lägenheterna. Läckande kökskranar och diskbänkar som bara är 80 cm höga är säkert fungerande i Emma Hults värld, men för att göra hyresrätten som boendeform mer attraktiv kanske det också behöver finnas olika nivåer av standard.

Det är klart att det är en lovvärd ambition att den som bor i en hyresrätt ska kunna bo kvar där efter renoveringen. Det bör man naturligtvis hålla fast vid. Det är därför vi har trappningsregler. Men det måste finnas en balans, annars hamnar vi snett och i en situation där underhållsskulden eskalerar i stället för att betas av. Jag är inte säker på att någon av oss vill vara där, men jag är säker på att regeringens förslag hade lett oss i den riktningen.

Anf. 10 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för klargörandena! Att Moderaterna inte tror på stora offentliga stöd är ingen nyhet för någon av oss. Däremot kan vi se lyckade exempel i våra grannländer, till exempel i Danmark och Tyskland, där man just har riktat pengar för att göra den typ av renoveringar som inte höjer hyran men som är nödvändiga. Det handlar alltså inte om att riva ut kakel och lägga nytt golv i köket för att kunna höja hyran, utan det handlar om att fastigheten ska få en längre livslängd.

Jag hörde inte ett enda förslag från Moderaterna på hur dessa renoveringar ska kunna genomföras. Vi har förslag på energieffektiviseringsstöd, som vi ser fungerar väl i grannländer. Jag får väl inse att Carl-Oskar Bohlin inte tror på dem, och det tycker jag är beklagligt. Tro kan jag göra i kyrkan, men jag är helt övertygad om att det här stödet skulle ha effekt. Vi ser också att det söks och har effekt.

Läckande kranar ska givetvis inte förekomma i lägenheter. Hyresrätten ska givetvis vara en attraktiv upplåtelseform. Det är den också i dag; det kan vi se med tanke på hur många det är som vill bo i hyresrätt. Vi ser inte heller att de trappningsregler som finns i dag och som används av vissa hyresvärdar skulle bli ett problem om de skulle användas av alla för att se till att de hyresgäster som har de absolut lägsta inkomsterna får möjlighet att bo kvar.

Jag nämnde också underhållsfonderna. Jag skulle vilja passa på att fråga Moderaterna hur ni ställer er till underhållsfonder för att få bukt med det här och ge fastighetsägarna en större möjlighet att renovera fastigheterna i sitt bestånd.

Anf. 11 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det läggs ut dimridåer här, uppfattar jag, för det detta förslag handlar om är helt enkelt att både sträcka ut och förflytta puckeln för intrappningen. Vi menar att det riskerar att leda fel, för då hamnar vi i en situation där hyresvärden inte kan få rimligt betalt inom rimlig tid för den upprustning man har gjort av fastigheten. Därmed faller incitamenten för att renovera.

Det tror vi är problematiskt, och vi tror också att det är att göra hyresgäster en björntjänst i det långa loppet. Vi har en stor underhållsskuld, och den behöver vi beta av. Då kan vi inte komma hit till kammaren med förslag som verkar i motsatt riktning.

Anf. 12 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi stärkt skydd för hyresgäster. Det är en viktig fråga, och jag kan tycka att regeringen har kommit fram med ganska få förslag när det gäller att stärka skyddet för hyresgäster på bostadsmarknaden. När man har lagt ned energi och kommit fram med en proposition borde man ha mer att lägga på bordet.

I stället får vi se en rad förslag där jag direkt skulle göra en koppling till regeringens tidigare intresse av att införa marknadshyror i Sverige. Det är ett sätt att försöka komma ifrån att prata om vilka förutsättningar det egentligen finns för att skapa flyttkedjor i Sverige och vilken minskning av flyttkedjor vi skulle ha sett om man infört marknadshyror. Få är ju beredda att flytta in i en nyproducerad bostad med marknadshyra.

Hyresrätten är väldigt viktig för samhället i stort, fru talman. I dag råder det en stor obalans på bostadsmarknaden generellt, och det finns ett stort behov av framför allt billiga hyresrätter. Sådana behövs, för att om man ska kunna flytta dit där arbete finns behöver man också ha en bostad. Företag med tillväxtpotential ska kunna efterfråga den arbetskraft som finns. Studenter behöver en lägenhet i stället för att avstå från studier eller välja andra studier som man kanske inte hade valt i första hand.

Även av många andra skäl behövs hyresrätten, som är ett väldigt smidigt och bra system för den som snabbt vill flytta på sig. Inget kapital behövs, vilket i stora drag innebär att det är en möjlighet för alla, oavsett inkomst, att kunna få en bostad.

I propositionen finns många viktiga saker som Sverigedemokraterna har förespråkat länge och som också kommer att genomföras i och med att riksdagen ställer sig bakom förslagen. Det handlar bland annat om stärkta förutsättningar att agera mot oseriösa fastighetsägare som missköter sina fastigheter. Det är en viktig fråga, och det är bra att det finns med i propositionen.

Det är också bra att privatpersoner får bättre förutsättningar att ta ut en bra hyra när de väljer att hyra ut i andra hand. Det är viktigt för att öppna upp bostadsmarknaden för fler parter att hyra ut sina tillfälligt lediga bostäder. Det är bra saker som har förts fram.

Det finns också en rad förslag från regeringen som oroar oss och som Sverigedemokraterna har motsatt sig. Regeringen slår lite grann in öppna dörrar när man går in och kryddar i förslaget kring infasning av nya hyror, vilket i praktiken innebär att fastighetsägaren ger en rabatt på den nya hyran efter en renovering.

När förslaget att man ska fasa in en ny hyra efter renovering en gång genomfördes var det ett väldigt bra förslag. Jag kan också tycka att det är ett förslag som är ganska generöst, om nu fastighetsägarna agerar på det sättet. Men det är naivt av regeringen att tro att det här på något vis ska förbättra situationen för landets hyresgäster efter att en renovering har genomförts och hyran höjs. Dagens system medför nämligen att man kan ha ett trappningssystem och en infasning av hyran mellan tre och fem år, i värsta fall upp till tio år.

Det är naivt att tro att den förändring som regeringen gör i dag kommer att förändra situationen. I slutändan är det ju ingen annan hyra än den som gäller efter renoveringen som kommer att ligga på bordet. Risken med en längre infasning är i stället att det måste kompenseras någonstans. I slutändan innebär det i stället högre hyror på grund av en längre infasning. Vilka värnar regeringen i det här fallet? Kommer hyresgästen att få det bättre? Svar nej, inte i det långa perspektivet.

Om man inte har möjlighet att finansiera den nya hyran sitter man i samma situation även efter det att regeringens förslag har gått igenom. Det sker ingen förändring alls utan snarare en försämring.

Dock kvarstår renoveringsbehovet. Underhållet är kraftigt eftersatt i Sverige i dag. Här finns också frågan var regeringen är med sina förslag. Vi kommer inte ifrån att fastigheter i Sverige behöver renoveras. Vi tycker inte att det är bra med fastigheter med eftersatt underhåll, att det blir förslummade områden med låg standard, eller att vi går mot ett system som finns i många andra länder med mögelskador och lägenheter med eftersatt underhåll. Är det dit regeringen vill att vi ska komma, när man försvårar för fastighetsägare att renovera där det behövs? Förslaget innebär att vi riskerar att skjuta viktiga renoveringar framför oss i stället för att vi faktiskt börjar motivera fler till att renovera sina fastigheter.

Det eftersatta renoveringsbehovet är i mångt och mycket orsakat av att kommuner inte har tagit sitt långsiktiga ansvar. Det är kommunerna som har valt att inte se till att ha ett kontinuerligt fastighetsunderhåll. Det är klart att när en fastighet som har ett stort eftersatt renoveringsbehov börjar renoveras blir det höjda hyror. De hyrorna kan höjas kraftigt, och det är ingen som är glad över det. Men det är inte den nuvarande fastighetsägaren som vi ska slå på, utan det är de tidigare fastighetsägarna, framför allt kommunerna – de socialdemokratiskt styrda kommunerna som en gång har försatt Sverige i den situation landet befinner sig i i dag. Då går regeringen i stället fram med ett förslag som utgör en rökridå för att dölja var orsaken till problemet egentligen ligger.

I stället är det viktigt att se till att fastighetsägarna får de verktyg som behövs. Där saknar regeringen de förslag som behövs. Sverigedemokraterna föreslår till exempel skattefria underhållsfonder. Det är ett sätt att på lång sikt göra det möjligt för fastighetsägare att planera för sitt renoveringsbehov och avsätta pengar på sådant sätt att hyran inte behöver höjas.

Här vill jag vara tydlig mot Socialdemokraterna, eftersom de har en historia av att falskeligen säga var Sverigedemokraterna står i en rad frågor. I den senaste valrörelsen påstod man helt falskt att Sverigedemokraterna förordar marknadshyror. Det är något som regeringen sedan var beredd att införa. Hyckleri, fru talman!

Jag vill vara tydlig med att om det finns förslag som är bra för hyresgästerna är Sverigedemokraterna där och stöder. I det här fallet verkar vi

för att det på lång sikt ska bli de bästa förutsättningarna för en låg hyra för hyresgästerna. Då behöver vi se långsiktigt på problemen.

Regeringens förslag riskerar att de seriösa fastighetsägare som vill förvalta sina fastigheter på ett bra sätt, både mot den egna förvaltningen och mot hyresgästerna, i stället avstår från att ta över fastigheterna med kraftigt eftersatt underhåll eftersom det är svårt att med regeringens förslag få ihop en kalkyl för renoveringen.

Vilka fastighetsägare kvarstår? Jo, det är de oseriösa fastighetsägarna, och vi har sett rubriker i medierapporteringen runt om i Sverige om dessa. Är det där vi ska hamna? Svar nej, det är inte där vi ska hamna. Vi ska se till att det finns bra förutsättningar för seriösa fastighetsägare att faktiskt ta hand om sitt bestånd, samtidigt som vi värnar hyresgästerna. Det gör vi bara genom att titta närmare på vad Sverigedemokraterna föreslår.

Det är alltså fråga om skattefria underhållsfonder, att titta närmare på rotavdrag för hyresrätter och höjt bostadsbidrag och bostadstillägg. Det handlar också om att titta på de andra viktiga frågorna, till exempel ökad konkurrens vid byggande och renovering. Vidare kan det vara kostnaderna för byggmaterial. Man kan gå in på en nordisk byggmaterialsmarknad. Det är detta vi måste göra för att på sikt sänka kostnaderna för renoveringar.

Jag ser ingenstans i regeringens förslag hur man i slutändan ska komma åt de ökade renoveringskostnaderna, det vill säga hyreskostnaden. Jag ser ingenting från regeringens sida. Man förlänger infasningen till fem år, men därefter är det exakt samma situation. Det finns inget förslag i regeringens proposition för att motverka renoveringsvräkningar.

I sammanhanget ska beaktas att om det ska vara en bra bostadsmarknad är det viktigt att det inte bara finns stora aktörer på marknaden. Låt oss se på Stockholms stad. De mindre fastighetsägarna, de med upp till 50 bostäder i sitt bestånd, utgör 75 procent av alla ägare, vilket motsvarar 17 procent av bostadsbeståndet. Vi måste skapa förutsättningar för att fler mindre aktörer ska klara av att agera på bostadsmarknaden. Där är den ekonomiska biten viktig. Det är lätt att tro att det bara handlar om stora drakar som ska tjäna pengar i sammanhanget, men vi måste se till att det finns en bred bostadsmarknad med flera aktörer som skapar förutsättningar för att det ska finnas tillgängliga bostäder för dem som behöver bostäder.

Sverige behöver fler hyresrätter, inte färre. Regeringens förslag ökar i stället risktagandet för fastighetsägarna. Ett minskat byggande och en minskande renoveringstakt är faktiskt kontentan av det regeringen föreslår i propositionen.

Med dessa ord, fru talman, ställer jag mig bakom betänkandet från utskottet utöver de reservationer som Sverigedemokraterna har lagt fram. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6.

Anf. 13 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Goethe sa att först i begränsningen visar sig mästaren. Med tanke på dessa 100 procent i överskriden talartid kan jag konstatera att Goethes visdom gäller även i dag. Det var inte mycket klokskap som kom fram, även om det användes mycket talartid.

Kan Roger Hedlund vara vänlig och förklara den fråga som jag ställde till Carl-Oskar Bohlin? Vilken fastighetsägare sätter igång en renovering som är beroende av att 50 procent av den potentiella hyreshöjningen kommer in första året, när värdet på fastigheten per automatik ökar med det



stigande kassaflödet på kåken? När du får en igångsättning av infasningen börjar din marknadsvärdering att ticka, och då kommer också din belåningsmöjlighet att öka. Men om allt annat är lika kommer din belåningsgrad att sjunka, relaterat till marknadsvärderingen.

Bilden av att det skulle bli totalstopp är inte korrekt. Men Roger Hedlund får gärna reda ut vad i kassaflödesanalysen jag har missuppfattat.

Vidare säger Roger Hedlund att han inte ser några som helst alternativ i regeringens budget. Roger Hedlund missar att Sverigedemokraterna tycker att renoveringsstödet som ska gå precis till att minska de höga hyror som kan uppstå vid renoveringar ska bort. Det är den budgeten han har tittat på.

Den 13 juni 2019 sa Roger Hedlund att det är bra att hyresgästerna har ett inflytande över bostaden. Han talade om att värna hyresgästerna och se till att det inte blir för höga hyror. Vad har förändrats till dags dato?

Anf. 14 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det har undgått Ola Möller att det behövs kapital när man bedriver fastighetsförvaltning. Ska du kliva in och renovera behöver du se till att det finns.

Det finns flera anledningar till att man därmed nu lägger fram till exempel att man – som vi hör från Ola Möllers sida, fru talman – är för skattefria underhållsfonder. Jag tycker att det är glädjande att regeringen och Socialdemokraterna verkar titta på den fråga som Sverigedemokraterna har drivit under väldigt lång tid och att man faktiskt tar till sig av den politik som vi lyfter fram. Det är dock tråkigt att det kommer så pass sent att man börjar titta på det *nu*. Frågan är ju när förslaget egentligen kommer upp på bordet – om det någonsin kommer upp på bordet, fru talman.

Dock är det ett bra förslag för att motverka att dessa kraftiga höjningar tillkommer. Hade förslaget bearbetats när Sverigedemokraterna lade fram det kanske de hyresgäster som vi har talat om i den här debatten hade kunnat ha bättre förutsättningar att faktiskt bo kvar efter att en renovering skett, fru talman. Med det förslag som regeringen nu lägger fram kanske de kan bo kvar en lite längre stund, men i slutändan blir det faktiskt sämre förutsättningar för de hyresgäster som väljer att bo kvar i en renoverad fastighet – eftersom fastighetsägaren måste ta igen det här på sikt.

Det blir alltså sämre förutsättningar i slutändan, med högre hyror, därför att man har en längre infasning av de nya hyrorna efter renovering. Det är kontentan av regeringens politik.

Anf. 15 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Tack för att du bevisar att Goethes ande fortsätter att flyga runt här inne, Roger Hedlund. Du svarar över huvud taget inte på min fråga.

Jag har dock en annan fråga. I veckan brann det i Osby – en hyresfastighet brann ned. Nicklas säger till SVT att han gärna skulle vilja ha en lägenhet, för han inser ju att han har blivit bostadslös. Nicklas säger: Man kunde väl i alla fall ha fått gå före i kön. Men så är det inte, säger bostadsbolagets vd – det blir ingen förtur. Du förlorar ditt besittningsskydd, för lägenheten brann ned.

Nicklas är partikamrat till dig, Roger Hedlund. Min fråga till dig är därför: Vad har du att säga till Nicklas i Osby, som ju är med i Sverige-

demokraterna och är förtroendevald, när ni i er motion föreslår att han inte ska ha något besittningsskydd när hyreshuset har brunnit ned och hans hem har gått förlorat?

Anf. 16 ROGER HEDLUND (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att man från regeringens sida lägger fram vissa saker som lagförslag men tycker att andra saker ska redas ut av fastighetsägarna och aktörerna på bostadsmarknaden själva. Var någonstans drar man den gränsen?

I propositionen diskuteras en branschgemensam mall för samråd vid renoveringar. Det är något som i allra högsta grad påverkar hyresgästernas möjligheter att påverka vilken renovering som ska göras och i vilka avseenden samt vilken dialog som ska föras. I det avseendet anser man från regeringens sida att man inte behöver gå fram med något lagförslag kring den här branschgemensamma mallen för samråd vid renoveringar. Man menar nämligen på att det från branschens sida finns en samsyn kring att detta är viktigt att kunna komma överens om.

Det är samma sak när det gäller ersättning av lägenheter som går förlorade när de blir förstörda. I de fall fastighetsägarna har samma intresse – att ordna fram bostäder till de hyresgäster som blir av med sin bostad – är det vid oerhört udda tillfällen man kan ta fram fastighetsägare som inte har följt målet att faktiskt värna sina hyresgäster när dessa blir av med sin bostad av olika anledningar. På samma sätt anser jag att man här inte bör frångå förutsättningen att fastighetsägare faktiskt har det intresset. Jag förstår alltså inte regeringens behov av att gå in och lagstifta om någonting som redan i dag fungerar bra på fastighetsmarknaden.

Anf. 17 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Talartiden lär ha blivit förlängd med över 100 procent när den här debatten är avslutad, och det är sannolikt av det skälet att detta är en viktig fråga som engagerar många.

Efter att ha lyssnat till anförandena kan jag notera att det klimat som rådde inom politiken för bara ett halvår sedan, då vi faktiskt kunde diskutera stora och omfattande reformer på hyresmarknadens område, är över. Partierna är tillbaka i sina skyttegravar och är inte villiga att diskutera viktiga frågor som skulle lösa de här sakerna. I stället är man inne och diskuterar detaljer som jag tycker att regeringens proposition i de här avseendena väldigt mycket handlar om. Det som skulle behövas för att få fart på renoveringarna och bostadsbyggandet i Sverige är helt andra saker. Men låt oss återkomma till det vid ett annat tillfälle!

Centerpartiet delar regeringens åsikt att tryggheten för hyresgäster måste stärkas och vara förutsägbar såväl för hyresgästen som för den fastighetsägare som är hyresvärd. Som många har varit inne på: Sprängningen i Annedalsområdet i Göteborg i slutet av september påminner oss brutalt om att det kan gå mycket snabbt att bli av med inte bara sin lägenhet utan även alla sina ägodelar. Totalt 140 lägenheter påverkades.

I efterspelet visade det sig att tillgången till en ersättningslägenhet blev det minsta problemet för de boende i Annedal – fastighetsägarna löste det genom samarbete och god vilja. Däremot har det visat sig svårt att återigen göra lägenheterna beboeliga för de ursprungliga hyresgästerna, men då mest av tekniska skäl. Det är ett sextiotal lägenheter som fortfarande är

obeboeliga. De som drabbades och som inte kan flytta tillbaka till sin lägenhet har fortfarande en ersättningslägenhet som fastighetsägaren har försett dem med.

Som många har varit inne på är besittningsskyddet någonting som upphör i samband med att det man har besittningsskydd för inte längre existerar. Det fastighetsägarna har ställt upp med är andra lägenheter och nya hyreskontrakt. Det både Sveriges Allmännyttan och Fastighetsägarna har efterlyst är det empiriska underlag som identifierar problemet med att få fram ersättningslägenheter. Både Sveriges Allmännyttan och Fastighetsägarna motsatte sig att riksdagen i lag reglerar något som de flesta ser som självklart att man löser om och när det behövs.

Centerpartiet ser dock ingen motsättning mellan fastighetsägarens goda vilja och att frågan om ersättningslägenheter regleras i lag. Om fastighetsägaren klarar detta kan det väl heller inte vara till nackdel för någon att det också står i lagtext att man ska kunna göra det. Därför yrkar vi bifall i den delen.

Däremot tycker vi att det är fel av regeringen att föreslå att den rättigheten också ska omfatta bostadsrättsföreningar som upplåter lägenheter som hyresrätt. Det strider nämligen mot bostadsrättsens idé och ägandeform. Det förekommer ju att bostadsrättsföreningar hyr ut lägenheter. Det kan till exempel vara under en pågående ombildning, där merparten av bostadsrättsinnehavarna fungerar både som ägare av sina bostadsrätter – det vill säga andelar i föreningen – och samtidigt är hyresvärd åt några av sina grannar.

Att i den situationen göra ett åtagande som bostadsrättsägare för att återställa en förstörd lägenhet inom en bestämd tid, eller skaka fram en alternativ bostad, blir alltför ekonomiskt betungande för föreningen och dess medlemmar.

För att stoppa det här förslaget har vi i Centerpartiet valt den väg som är bruklig, fru talman, och som riksdagen praktiskt kan välja – och ofta väljer – för att stoppa förslag som man ogillar, nämligen ett tillkännagivande till regeringen om att den ska återkomma med ett nytt lagförslag där bostadsrättsföreningar är undantagna.

Tyvärre har andra partier valt att göra på ett annat sätt. Därmed når vi inte majoritet i sak, trots att vi i grunden är överens, och det är jag den förste att beklaga. Centerpartiet ser inga möjligheter att inom rimlig tid och utan stora svårigheter låta bereda, remittera och lagstifta på det sätt som Moderaterna och Kristdemokraterna föreslår i sin reservation. Det förefaller nu som om även Liberalerna och Sverigedemokraterna kommer att ansluta sig till detta.

Centerpartiet står givetvis bakom sin reservation nummer 7 om ett tillkännagivande men yrkar inte bifall till den i debatten. Det är viktigt att detta blir rätt, fru talman!

Det som på senare tid fått mest uppmärksamhet är förslaget att dubbla tiden för hur länge en hyreshöjning på i storleksordningen 10 procent får lov att trappas in för en hyresgäst när denna har fått sin lägenhet moderniserad, renoverad och standardhöjd genom fastighetsägarens försorg.

Att frågan om trappning är på tapeten blottlägger, som jag sa inledningsvis, de problem på bostadsmarknaden som Centerpartiet har uppmärksammat kring hur hyror sätts och förhandlas med stöd av det så kallade bruksvärdessystemet. Det är välkänt, fru talman, hur detta hindrar ny-

produktion och att det har lett till att fastighetsägare tillåts sätta en högre kostnadsbaserad hyra de första 15 åren för nya lägenheter. Detta är i sin tur villkorat med att Hyresgästföreningen ger sitt godkännande till det i en förhandling.

Utan denna lösning med presumtionshyror skulle nyproduktionen av hyresrätter vara väsentligt lägre och behovet av ytterligare byggsubventioner bli så astronomiskt att man på allvar skulle kunna beskriva det som statsstödd social housing.

När det gäller renoveringar, fru talman, finns det ingen liknande lösning och heller inga subventioner. Därför är fastighetsägarens möjlighet att inom rimlig tid återfå gjorda investeringar genom hyreshöjningar helt nödvändig om ägaren ska kunna renovera sitt bestånd.

Vi i Centerpartiet anser att dagens tidsspann om tre till fem år räcker och att en generell utsträckning till tio år vore fel väg att gå. Vi yrkar avslag på detta och yrkar bifall till utskottsmajoritetens förslag. Samtidigt anser vi att fastighetsägare borde kunna åläggas längre trappningstider i enstaka fall och där behov finns.

För detta, fru talman, blir Centerpartiet nu av Miljöpartiet identifierat som tillhörande det blåbruna blocket. Jag hoppas, fru talman, att detta var ett misstag från Emma Hults sida och att det inte kommer att upprepas.

Hyresgäster är ingen homogen grupp. De allra flesta välkomnar en renovering och standardhöjning på sin lägenhet och ser det som naturligt att hyran höjs successivt under 36–60 månadshyror. Andra kan, med stöd av besittningsskyddet, behöva få mer tid på sig. Även här tror vi på fastighetsägarens goda vilja och att fenomenet med så kallade renoveringar inte är särskilt utbrett och borde kunna stävjas på annat sätt.

Slutligen delar vi utskottets åsikt att en person som hyr ut sin lägenhet i andra hand ska ha kvar sin rätt att säga upp en andrahandshyresgäst med kort varsel. Vi tror att en inskränkning av denna rätt skulle hämma utbudet och göra det ännu svårare för dem som behöver en bostad snabbt och är hänvisade till andrahandsmarknaden.

Tyvärr, fru talman, återstår det många hinder på bostadsmarknaden. Så länge moderater och vänsterpartister är beredda att bilda oheliga allianser för att sätta käppar i hjulet för att med seriösa ambitioner lösa dessa problem i bred enighet har jag mycket litet hopp om att vi ska kunna skapa den långsiktighet för hyresrätten som många talar om här.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag med undantag för reservation 7; vi står bakom den utan att yrka bifall till den.

Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik:

Fru talman! Tredje gången gillt – jag ska se om jag kan hålla tungan rätt i mun.

Nu undrar Ola Johansson såklart vad jag ska säga. Jag ska bara yrka bifall till reservation 10, för att det lagtekniskt ska gå ihop, och tacka Ola Johansson för att jag fick möjlighet att göra detta under hans anförande.

Anf. 19 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Ola Möller för att han tog replik på Ola Johansson.

Anf. 20 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Jag hade inte heller för avsikt att ta replik på Ola Johansson. Jag vill bara tydliggöra att det jag sa i mitt anförande var att vi har fått ett beskt smakprov de senaste dagarna när Moderaterna tillsammans med Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna lagt fram ett gemensamt budgetalternativ.

Hur man reserverar sig i detta betänkande har inte någonting med det regeringsalternativet att göra. Jag har inte heller fått någon signal från Centerpartiet om att man vill ingå i detta regeringsalternativ.

Jag ville vara tydlig med det.

Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det kunde ju inte undgå någon att den debatt som detta yttrande föll i är debatten som handlar om stärkt skydd för hyresgäster. Här har Centerpartiet och Miljöpartiet till stora delar olika åsikter, men i andra delar har de två partierna väldigt lika åsikter.

Jag tycker att det är olämpligt att uttrycket används på det sätt som Miljöpartiet tenderar att använda det. I vissa sammanhang kan det vara relevant, men i detta sammanhang är det fullständigt felaktigt. I många andra sammanhang är det nästan lika felaktigt.

Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik:

Fru talman! Det får stå för Ola Johansson. Jag står upp för att jag tycker att det alternativ som denna regeringskonstellation lagt fram ett budgetförslag om är ett blåbrunt alternativ.

Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Det är inte budgeten vi diskuterar här.

Anf. 24 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2. Jag står bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 2.

I dag är en sorglig dag. Det är en tragisk dag eftersom vi nästan aldrig sedan jag började som riksdagsledamot haft möjlighet att rösta igenom ett förslag som skulle stärka hyresgästernas ställning. I dag skulle vara den dag då vi faktiskt för en gångs skull skulle rösta för att stärka hyresgästernas ställning. Då väljer de blåbruna, med stöd från Centerpartiet, att säga nej till de här förslagen. Detta är en tragisk dag för Sveriges 3,4 miljoner hyresgäster.

För oss i Vänsterpartiet är hyresgästernas ställning och trygghet en prioriterad fråga. Vi har därför under lång tid lagt fram förslag i riksdagen för att stärka hyresgästernas skydd i olika avseenden.

Vi välkomnar regeringens proposition. Vi tycker att den är positiv och välbehövlig. Förslagen i propositionen stärker dock, enligt mig och Vänsterpartiet, inte hyresgästernas skydd i tillräckligt hög grad. För att stärka skyddet för hyresgästerna, och därmed deras ställning och trygghet, krävs ytterligare åtgärder. Vi har rabblat upp – eller skrivit ihop – alla de förslag vi har i vår följdmotion.

Regeringen föreslår att det i bostadsförvaltningslagen ska införas en möjlighet för hyresnämnden att förelägga en fastighetsägare att åtgärda brister i förvaltningen. Ett sådant föreläggande ska till exempel kunna förenas med vite. Regeringen lägger också fram flera andra förslag som vi kommer att rösta om i dag.

Vi i Vänsterpartiet ställer oss bakom regeringens förslag men anser, som sagt, att det krävs flera andra åtgärder. Vi vill till exempel underlätta tvångsförvaltning av missköta hyresfastigheter. Vi vill göra det lättare att få nedsatt hyra vid bristande underhåll. Vi vill ha ett starkare skydd för hyresgäster när bostadslägenheter förstörs genom att ändra hyreslagen så att besittningsrätt kvarstår även om en skada på lägenheten uppstått genom en brand, precis som det föreslås här. Vi måste också hindra oseriösa fastighetsägare från att köpa hyresfastigheter.

Fru talman! Vi måste göra det lättare att få nedsatt hyra vid bristande underhåll. Detta är något som vi tycker är väldigt viktigt. I dag är det svårt, krångligt och dyrt för en hyresgäst att få nedsatt hyra vid bristande underhåll. Det är därför många gånger riskfritt för fastighetsägaren att göra sig oanträffbar för hyresgästen eller strunta i att åtgärda fel. Vänsterpartiet föreslår därför, liksom Hyresgästutredningen, att hyresnämnden ska handlägga den rättsliga processen i stället för domstolarna. Det är billigare och enklare.

Samma regler som i skadeståndsmål bör gälla, det vill säga att om hyresvärden inte kan bevisa att hen har vidtagit rimliga åtgärder med avseende på underhållet ska hyran sättas ned. Jag tycker att det är väldigt rimligt. Detta kommer att öka incitamenten för fastighetsägare att hantera bristerna på ett bättre sätt än vad vi ser i dag. Enligt utredningen är det också viktigt att sanktioner kan riktas mot en fastighetsägare innan förvaltningsbristerna har blivit så omfattande att det är nödvändigt med tvångsförvaltning.

Vi måste fortsätta att hindra oseriösa fastighetsägare från att köpa hyresfastigheter. Problemet med oseriösa fastighetsägare som köper upp hyresfastigheter och därefter missköter förvaltningen är omfattande. För att komma till rätta med problemet krävs preventiva åtgärder. Det måste vara möjligt att hindra att oseriösa hyresvärdar förvärvar nya fastigheter och på så sätt skydda hyresgästerna.

Fru talman! Gång efter annan ser vi exempel på hur oseriösa fastighetsägare tillåts köpa mer mark, bygga och köpa nya hus trots tidigare tvivelaktig fastighetsskötsel. De köper eftersatta hus i miljonprogram, renoverar och höjer därefter hyrorna så kraftigt att hyresgästerna inte har råd att bo kvar, så kallad renovering. Detta vet vi alla om. Fastighetsägare som inte sköter sin förvaltning ska inte få mark, bygglov, detaljplaneändring eller möjlighet att köpa fler fastigheter av kommunen. Regeringen bör återkomma med lite skarpare förslag vad gäller referenstagning inför försäljning och marktilldelning.

Fru talman! Vi måste också jobba för att ytterligare stärka skyddet för hyresgäster när bostadslägenheter förstörs. Där håller vi med om regeringens förslag. Vi tycker att det är viktigt att man tar det steget, och det är glädjande att veta att just det förslaget kommer att gå igenom.

Den fråga som vi vill ägna lite mer tid åt handlar om hur vi ska förbättra skyddet för hyresgäster vid renoveringar. Det förslaget kommer tyvärr inte att gå igenom i dag.

Regeringen föreslår att hyreshöjningar ska fasas in i ett lugnare tempo än vad som är fallet i dag. De belopp som ska betalas under infasningsperioden liksom längden på denna period ska fastställas med särskilt beaktande av hyreshöjningens storlek.

Låt mig konstatera att även om jag anser att det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra skyddet för hyresgäster vid renoveringar är det ett välbehövligt förslag som välkomnas av Vänsterpartiet.

I dag har vi en situation där renoveringar och ombyggnationer av bostäder å ena sidan knappt alls blir av och å andra sidan kan innebära orimligt stora hyreshöjningar. I flera uppmärksammade fall har hyran efter genomförd renovering stigit med upp till 60 procent. Med så höga hyreshöjningar är det många som helt enkelt inte har råd att bo kvar. Fenomenet kallas renoveringskrångel. Hyresvärdar renoverar och höjer hyran så mycket att hyresgäster tvingas flytta, en form av indirekt vräkning. Därmed är hyresgästens besittningsskydd i praktiken satt ur spel. Bostadsbristen, i kombination med omfattande ombildningar av hyresrätt till bostadsrätt, gör dessutom att det på många håll i landet inte finns några lediga lägenheter att flytta till för den som inte kan bo kvar efter renovering.

Enligt Boverket flyttar cirka 25 procent av hyresgästerna vid en renovering, och det är främst ekonomiskt utsatta som drabbas. Rapporten konstaterar även att behovet av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd ökar i samband med renoveringar och flyttningar.

Många renoveringar är nödvändiga, särskilt i de fall där det löpande underhållet har brutit, men renoveringarna måste ske med social hållbarhet i åtanke. Det är avgörande att hyresgästerna får ta del av planeringen redan i ett tidigt skede och att de får möjlighet att påverka. Alla ska ha råd och möjlighet att bo kvar i sitt hem utan ekonomiska svårigheter, även efter upprustning.

Fru talman! Villaägare och människor som äger sina bostadsrätter har i dag möjlighet att använda kostsamma subventioner för att renovera sin bostad, men det är inte samma sak för hyresgästerna. Detta måste ändras.

Efter denna debatt kommer riksdagen att rösta, och det som vi ska rösta om kommer att beröra 3,4 miljoner hyresgäster. Det förslag som handlar om att hyreshöjningarna ska ske lite långsammare kommer inte att gå igenom. Detta kommer att påverka otroligt många människor.

Vi vet att coronapandemin har påverkat en hel del människor. Många har blivit av med sina arbeten, och många har blivit av med sina inkomster. Vi har läst många gånger den senaste tiden om barnfamiljer som vräks därför att föräldrarna har en skuld som kan vara så låg som 600 kronor, som de inte kan betala. Vi har pensionärer som inte har råd att bo kvar i sitt hem därför att de har för låga pensioner. Vi har utsatta kvinnor som är i destruktiva förhållanden och vill flytta men som inte kan göra detta därför att det kostar otroligt mycket att flytta till en nybyggd lägenhet.

I detta läge väljer regeringen att säga att vi måste sänka tröskeln och underlätta för dessa människor så att de ska ha ett hem, som de har rätt till enligt grundlagen. Man lägger fram ett förslag som ska underlätta för dessa grupper.

Jag trodde att alla riksdagsledamöters, politikernas och politikens roll var att underlätta människors livsvillkor så att de ska kunna ha ett värdigt liv, men tyvärr är det inte så i denna kammare. De blåbruna har med stöd av Centerpartiet valt att dessa grupper inte ska ha rätt till ett tryggt hem.

Konsekvensen av det beslut som vi kommer att fatta här i dag blir att många fler barnfamiljer kommer att bli vräkta från sitt hem i denna kyla, under vintern. Det är många pensionärer som inte kommer att ha möjlighet att ha ett hem att bo i. Det finns många låginkomsttagare i dag som har blivit av med jobbet på grund av coronapandemin och som blir hemlösa. Det fanns 33 000 hemlösa människor 2017, och i dag är de många fler. Men efter detta beslut kan vi räkna med att ytterligare människor blir hemlösa. Det är det blåbruna blocket som med stöd av Centerpartiet har ansvaret för detta. Det måste vi komma ihåg.

Det är snart val, och alla som tittar på detta måste komma ihåg detta och ställa alla dessa politiker till svars. Varför väljer ni, när ni har möjlighet att underlätta för alla låginkomsttagare, barnfamiljer och pensionärer att leva ett värdigt liv och ha ett tryggt hem, att inte göra det? Ni går fastighetsägarnas ärenden. Detta är något som jag skäms över. Alla som kommer att trycka rött och inte stödja förslaget borde skämmas, för det är skandal och tragiskt att man gör så i dessa tider, när människor behöver som mest stöd.

Jag avslutar med att säga att vi i Vänsterpartiet alltid har stått bakom hyresgästerna, och vi kommer att fortsätta att göra det. När alla andra väljer att svika hyresgästerna kommer Vänsterpartiet att stå där och ta strid för dem. De är 3,4 miljoner. Det kommer vi alltid att göra. Vi har alltid gjort det, och vi kommer att fortsätta med det.

Anf. 25 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Den svenska hyresmarknaden lider av ett antal brister. Vi har alldeles för få hyreslägenheter i förhållande till det antal människor som önskar en hyreslägenhet. Vi har också köer på åtta till tio år i våra större städer.

Jag menar att vi i kammaren borde ha ett gemensamt intresse av att ta bort denna snedvridning mellan tillgång och efterfrågan. Olika åtgärder behövs, och vi kan säkert komma överens om ett flertal av dem.

Hyresmarknaden lider också av ointresse och låg investeringsvilja när det gäller att bygga nya hyreslägenheter. Det försöker regeringen stimulera med ett investeringsstöd eftersom man bedömer att hyresmarknaden inte är kapabel att själv hantera nyinvesteringar och därför behöver statligt stöd.

Regleringarna på hyresmarknaden finns givetvis inte där av illvilja, men de är problematiska och har bäring på dagens debatt. Genom regleringarna försöker man skapa ordning och förutsägbarhet för såväl fastighetsägaren vad gäller framtida intäkter som hyresgästerna vad gäller vilka hyror som ska gälla framgent.

Säkert har vi alla olika synpunkter på tingens ordning, men ska hyresmarknaden klara sig på egna villkor och meriter måste vi hjälpas åt. Om vi ska klara oss i framtiden måste vi öka investeringsviljan i hyresfastigheter utan statligt investeringsstöd.

Dagens proposition handlar om stärkt skydd för hyresgäster, och det är viktigt att människor i hyreslägenhet känner sig trygga. Det är 1,4 miljoner hushåll som bor i hyreslägenhet, så förslaget berör en stor del av befolkningen.



Man ska givetvis känna sig trygg med sitt boende om man bor i hyresrätt. Man ska veta vilka ramar som gäller, och om man håller sig till dessa ska lagar och förordningar ge ett starkt skydd.

De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär ett mer effektivt ingripande vid misskötsel av hyreshus genom att det införs en möjlighet för hyresnämnderna att förelägga fastighetsägaren att åtgärda brister i förvaltningen.

Lagändringen innebär också ett stärkt skydd för hyresgäster när en bostadslägenhet förstörs genom exempelvis brand, som vi hört om tidigare i dag. Hyresgästen ska i en sådan situation erbjudas ett nytt hyresavtal av hyresvärden, förutsatt att det är skäligt.

Dessa delar tycker vi kristdemokrater i grunden är bra, och vi välkomnar de flesta förslagen.

Kristdemokraterna anser dock att det inte finns tillräckliga argument för att ändra lagen så att väsentliga hyreshöjningar ska fasas in under längre tid än vad som gäller i dag. Vi menar att man inte har utrett tillräckligt vad denna förändring skulle få för konsekvenser för investeringsviljan i fastigheter med tanke på problemet med att det i dag byggs för få nya lägenheter. Detta gäller även vid renovering, oavsett orsak.

Hur ska man lösa de problem som uppstår när kalkylerna inte går ihop? En investering tar kanske längre tid att räkna hem för bolaget. Min farhåga är att investeringarna då uteblir.

Hyresvärdens rätt att säga upp avtal vid privatuthyrning bör vara som i dag och inte förändras. En privatperson bestämmer sig för att hyra ut under givna förutsättningar, men det kan hända mycket i en privatpersons liv och situation. Vi tycker därför att det är rimligt att man fortfarande kan säga upp hyresavtalet med tre månaders varsel. Effekten kan annars bli att fler väljer att inte hyra ut sin privatbostad.

Vi har även en avvikande uppfattning om vilket krav man kan ställa på mindre bostadsrättsföreningar vad gäller starkt skydd för hyresgästen när bostadslägenheten förstörs. Detta krav kan ställas på bolag med hyresfastigheter, vilket vi välkomnar, men bostadsrättsföreningar, som normalt inte hyr ut lägenheter eller kanske bara har några få hyreslägenheter, kan ha svårt att uppfylla detta krav. Det är kanske inte heller rimligt att ställa detta krav på dem.

Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 26 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag läste en intervju med Larry Söder. Han fick frågan om intrappningen ska vara längre för att undvika renoveringar. Larry Söder svarade att intrappningen inte ska vara längre eftersom den kan bli uppe mot tio år om man går efter förslaget och att nuvarande system fungerar bra.

Hur kan kristdemokraten Larry Söder med gott samvete säga att systemet fungerar bra? I dag vräks ju barnfamiljer. I juli förra året stod det klart att fler barnfamiljer än året innan hade vränts från sina hem under första halvåret 2020. Under 2017 var det 188 barn som vräktes, och i år har 273 barn förlorat sina hem. Vad hände med era kristna värderingar? Vad hände med att värna de svaga?

Barn vräks i dag, och Kristdemokraterna tycker att systemet är bra. För vem? För de fattiga barnfamiljerna? För de fattiga föräldrarna? För de

ensamstående mammor som jobbar inom vården? Larry och hans parti ap-  
plåderade för dem under coronapandemin, men nu när de behöver stöd  
sviker ni och säger: Nej, det fungerar bra att ni är hemlösa.

Kan Larry förklara varför för alla dessa barn och kvinnor?

Anf. 27 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Momodou Malcolm Jallow försvarar sin ståndpunkt med  
entusiasm, och det ska han ha en eloge för. Problemet är dock att det han  
debatterar har inget med dagens förslag att göra.

Det här förslaget handlar inte om att se till att färre barnfamiljer vräks  
eller att hyran blir lägre utan om hur lång intrappningen ska vara. Precis  
som Sverigedemokraternas Roger Hedlund sa är det samma hyra som gäl-  
ler när intrappningen är färdig. Vänsterpartiet försöker få det till en fråga  
om lägre hyror. Men det är inte sant, för det är intrappningen som blir  
längre. Jag hävdar att detta kan göra att investeringar och renoveringar inte  
blir av, vilket i längden inte är bra för hyresgästen.

Både jag och Momodou Malcolm Jallow tycker att vi måste göra något  
åt att barnfamiljer vräks. Det finns åtgärder vi kan vidta, och vi kan säkert  
hjälpas åt med det. Men vi löser det inte med denna proposition, för den  
handlar inte om det. Hyran blir precis lika hög efter tre, fem eller tio år.

Anf. 28 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Med all respekt, Larry förstår nog inte vad vi diskuterar  
här. Min fråga berör nämligen exakt det. Om man har en hyra på 5 000  
kronor och hyreshöjningen blir 4 000 ska man inte behöva betala 9 000  
direkt, utan hyran höjs under längre tid, först till 6 000, sedan till 8 000  
och slutligen till 9 000.

Givetvis handlar det om hur mycket man betalar i hyra. Låt oss inte  
vilseleda väljarna och svenska folket. De är inte dumma; de förstår detta.  
Det är väldigt enkelt.

Det är 172 000 människor som har en ansträngd boendeekonomi i dag.  
Hur ska dessa människor ha råd att betala 50 procent mer i hyra direkt när  
renoveringen har genomförts? Det kommer de inte att klara. Och resultatet  
blir helt enkelt att de kommer att förlora sina hem. De kommer att bli hem-  
lösa, Larry. Vem som helst ska kunna fatta att de blir hemlösa.

I den här debatten har inte barn och pensionärer tagits upp. De är grup-  
per som är väldigt utsatta i dag som läget är, så vi kan inte glömma dem i  
den här diskussionen. Om Larry och Kristdemokraterna bryr sig om de här  
grupperna har de nu möjlighet att faktiskt visa det, för allt annat vore  
oacceptabelt.

Anledningen till att jag står här är att jag är upprörd över att det är  
många barnfamiljer i min hemkommun, Malmö, som redan är hemlösa.  
Och med det beslut som Larry och de blåbruna, med stöd av Centerpartiet,  
kommer att fatta i dag kommer fler barnfamiljer att bli hemlösa.

Anf. 29 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Vi kan först konstatera att med dagens beslut blir det inga  
försämringar för hyresgästerna. De regler som ska beslutas gäller i dag.

Med Malcolm Jallows förslag får fortfarande barnfamiljen i slutändan  
9 000 kronor i hyra. Det är ett faktum.

Om Malcolm Jallow vill göra någonting åt de höga kostnaderna för renoveringarna kan vi diskutera det, men det rör inte denna proposition. Den tar över huvud taget inte höjd för det. I detta fall har man faktiskt accepterat den hyreshöjning som är. Frågan är bara hur hyreshöjningen ska implementeras. Ska den implementeras på tre, fyra eller tio år? Då är min uppfattning att de regler som finns i dag fungerar alldeles utmärkt för att det ska vara möjligt för hyresgästen att anpassa sig och för fastighetsägaren att göra den investering som behövs.

Om man är orolig för att barnfamiljerna och pensionärerna ska få en hög hyra efter renovering kan vi ta varandra i hand. Men då är det inte dessa åtgärder utan andra åtgärder som behövs.

Man ska inte lura väljarna och säga att den här propositionen försämrar för hyresgästerna, för det gör den inte. Det är samma regler som gäller i dag som i morgon. Men det kanske inte är populistiskt att säga från Västerpartiet.

Anf. 30 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Det är trevligt att som ny ledamot, sedan den 1 augusti, för första gången delta i civilutskottets debatt. Det är lite spännande.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 6 och 11.

Det finns ett stort behov av att renovera Sveriges bostäder – det är vad detta handlar om. Behovet är gigantiskt, i synnerhet vad gäller miljonprogramshus. Det är särskilt viktigt att få till energieffektiviseringar för klimatets skull men även att genomföra det som vi i Liberalerna har valt att kalla förortsluft.

Fru talman! Jag vill använda bilden av en våg. För att balansera upp den här debatten behöver vi en våg där vi lägger olika saker i varje vågskål, och de behöver väga jämnt. Vi behöver en bred överenskommelse, och då krävs det balans.

I ena vågskålen, fru talman, har vi konsumentskyddet, och i den andra finner vi hyresvärdens behov av att renovera den egna fastigheten. Därför ser Liberalerna förslaget om att förlänga infasningsperioden för hyreshöjningar som dåligt. Anledningen är att vi inte ser en möjlighet att få till en balans på vågen, eftersom det kommer att bli svårt att få ekonomin att gå ihop i samband med renoveringar.

Seriösa fastighetsägare kommer helt enkelt att undvika att göra större renoveringar som möjliggör ett helhetsgrepp om fastigheten och dess utomhusmiljöer, energieffektiviseringar och omfattande stambyten, vilket en seriös och långsiktig förvaltning innebär. Förslaget försvårar även investeringar i energisparande insatser, positiv klimatpåverkan och trygghetsskapande åtgärder i utsatta områden.

Varför envisas då Liberalerna med att fastigheterna behöver hålla en god standard och vara välskötta? Jo, det handlar så otroligt mycket om utanförskapet. Ett välskött område med välskötta fastigheter är en av flera saker som kan bryta ett utanförskap.

Det viktiga är att hyresrätten ska fortsätta att vara en attraktiv boendeform med långsiktiga spelregler och att hyresgästen får framföra sina önskemål i samband med renoveringarna.

Det finns i dag krav på att underhålla byggnader, krav på skydd mot buller och krav på lämplig energihushållning. Men här behöver det ställas mer krav, inte mindre, på att byggnaden ska underhållas och anpassas för

att motverka kriminalitet och brott. Det kan exempelvis handla om förbättrad belysning i och runt en fastighet, inbrottskydd eller hinder mot olovlig biltrafik för att skapa trygghet. Det kan även handla om att ställa krav på ägare av fastigheter där brott begåtts upprepade gånger att stå för kostnaderna för den tillsyn som en kommun behöver lägga energi på för att granska säkerheten vid och i fastigheterna.

Vi ska inte motarbeta fastighetsägarnas vågskål utan uppmuntra dem att själva ta ett ansvar och inte låta hyresgästerna få leva under undermåliga förhållanden som kan få allvarliga hälsokonsekvenser. Misskötsel behöver stoppas tidigare, detta genom bland annat en bättre miljölagstiftning och utökade kontroller vid misstanke om missköta fastigheter.

Detta väger också positivt för hyresgästen och hyresvärdens tillsammans. En förlängning av infasningsperioden vid hyreshöjningar skulle inte underlätta att få vågen i balans. En rejäl svängning och gungning skulle finna sig. Och ingen, varken fastighetsägaren eller den boende, har någon glädje av det.

Om sedan hyresgästen inte har råd att bo kvar, fru talman, beror det på att tillgången på bostäder är för liten. Vi behöver därför bygga fler bostäder i Sverige i dag för att skapa en större rörlighet på bostadsmarknaden och frigöra fler billiga bostadsrätter och hyresrätter. Men för tids vinning väljer jag att inte återkomma till Liberalernas politiska lösningar för ett ökat bostadsbyggande, och det är inte det som denna debatt handlar om.

Liberalernas främsta uppdrag är att öka människors frihet och möjligheter. En trygg boendesituation är ett grundläggande behov som behöver tillgodoses för att varje individ ska ha kontroll över sitt eget liv. En fungerande bostadsmarknad gör att människor har möjligheten att välja att flytta hemifrån, flytta ihop, flytta till studier eller till jobb och därmed göra livsavgörande val. Här är hyresrätten otroligt viktig att värna om.

Nu till vågen, som vi behöver ha i balans. Vi behöver bostäder där vi mår bra och trivs, bostäder som underhålls och sköts och där utanförskap byts ut mot inkludering. Vi behöver värna om klimatet i bostaden, utanför bostaden, i samhället och även i vår natur.

Vi vill att fler ska kunna ha makten över sina egna liv och beslut. Därför är bostadspolitik otroligt viktig för oss. Inkluderande och öppna samhällen, där människor kan göra klassresor och sakta staka ut sin väg, gör att vi får ett mycket vackrare samhälle och en våg i balans även genom bostadsbyggandet.

Anf. 31 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag får passa på att välkomna Jakob Olofsgård till hans första debatt i kammaren. Jag ska absolut ta hänsyn till att det är hans första debatt här. Men jag måste ändå ställa en fråga.

Enligt en ny rapport från Socialstyrelsen var tre av fyra avhysta barnfamiljer under första halvan av 2021 ensamstående. De flesta av dem var ensamstående mammor. Kronofogden konstaterar också att många arbetar inom vårddyrken. Det handlar alltså i stor utsträckning om att ensamstående kvinnor som har slitit hårt för att hjälpa oss alla under coronapandemin nu blir hemlösa med sina barn. I detta läge måste vi faktiskt försöka göra vårt bästa för att underlätta för dessa människor.

Regeringen har kommit med förslag, som vi diskuterar här i dag, för att underlätta för dessa familjer. Vi vet att renoveringar är en verklighet; det är fakta. Många blir av med sina hem och hus på grund av att de inte har råd att bo kvar efter renoveringen när hyrorna höjs väldigt mycket.

Nu säger regeringen att man gärna vill underlätta för dessa människor, så att de inte ska behöva betala 50 procent mer i hyra direkt efter renoveringen utan att hyran ska trappas upp lite långsammare.

Enligt undersökningar som har gjorts vill majoriteten av svenska folket ha det så. Men de blåbruna, där Liberalerna också ingår, väljer att säga nej till detta. Jag undrar varför.

Anf. 32 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Fru talman! Jag väljer att ta ett djupt andetag och räkna till tio.

Att hjälpa barnfamiljer är en annan debatt. Den handlar om att öka bostadsbyggandet och få fler bostäder, så att det finns möjlighet att hyra lägenheter med olika prisnivåer. I dag finns inte det. Det är bristen på bostäder som gör att det blir problematiskt. Att det renoveras är oerhört viktigt för alla.

Sedan ska jag ta upp något pedagogiskt. När jag lyssnar på Vänsterpartiet här är det hela tiden någon annan som ska betala. Någon annan finns inte i detta fall. Det landar på att det är konsumenten som behöver betala. Att skjuta på detta ytterligare några år hjälper inte konsumenten och hyresgästen.

Och det behövs ett ökat bostadsbyggande. Men för tids vinnande tar vi upp detta i en annan debatt.

Anf. 33 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Fru talman! Jag tror att det är jag som behöver ta ett djupt andetag och räkna till tio när jag lyssnar på Jakob Olofsgårds svar.

Jag tänker att man måste kunna ha två tankar i huvudet samtidigt. Man måste kunna säga att vi kan fortsätta att jobba för att det ska byggas fler bostäder, vilket är ett långsiktigt mål. Det kommer inte att kunna byggas 500 000 eller 1 miljon bostäder i morgon. Samtidigt som man planerar för det och jobbar för att göra det måste man också titta på hur verkligheten ser ut i dag. I kylan i dag finns det folk som vräks från sina hem. Då måste vi hitta ett sätt nu i dag för att underlätta för dessa grupper samtidigt som vi jobbar för långsiktiga lösningar. Det är de två tankar som vi i Vänsterpartiet alltid försöker ha.

När det gäller det som sas om att Vänsterpartiet alltid vill att någon annan ska betala har man inte förstått socialismens grunder. Vi tror på att vi som samhälle har ett ansvar gentemot varandra. Därför måste staten ta en större roll. Och när staten tar en större roll är det jag, Jakob och alla andra som ska vara med och bidra för att bygga ett bättre och jämlikare samhälle. Det är detta som socialismen handlar om.

Beträffande just den fråga som vi diskuterar vill jag ändå få ett svar. Varför väljer Liberalerna att gå emot det som vi vet är fakta, alltså att majoriteten av svenska folket vill ha ett starkare skydd? Och varför vill Liberalerna gå emot sina egna väljare? Även om Jakob Olofsgård inte vill svara mig är han skyldig sina egna väljare ett svar. Varför vill ni inte följa det som era egna väljare vill ha? De vill ha ett starkare skydd för hyresgäster.

Anf. 34 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik:

Fru talman! Det är ett starkare skydd att ha balans. Jag nämnde vägen och att vi behöver se till båda sidor för att få ett starkare skydd just för hyresgästerna. Att det finns en fungerande fastighet som bär sig ekonomiskt och som renoveras ger ett starkare skydd och en balans. Genom att skjuta på detta gör man bara en otjänst. Det handlar om att ha upp till tre fyra år på sig att reglera hyran och se till att det funkar. Och om hyresgästen inte har råd finns det en möjlighet under flera år att hitta en annan bostad.

Byggandet ska vi inte skjuta på framtiden. Byggandet ska ske snabbt och nu, men det får vi ta upp i en annan debatt.

Jag klarade ändå inte att räkna till tio. Jag undanber mig, fru talman, att bli utsatt för någon sorts brunsmetande.

Den 1 maj år 2014 deltog jag tillsammans med Emma Hult i en gudstjänst i Jönköping i en demonstration mot nazismen. Alla partier som finns i riksdagen i dag var med på denna gudstjänst mot nazismen och mot det bruna.

Fru talman! Det är inte okej att få höra detta upprepade gånger från ledamoten från Vänsterpartiet.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 9.)

## **§ 8 Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service**

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU9  
Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service (skr.  
2020/21:223)  
föredrogs.

Anf. 35 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Riksrevisionen redogör i sin granskningsrapport för flera brister i regeringens och Jordbruksverkets arbete för att upprätthålla god veterinär service i hela landet. Kritiken består främst i avsaknad av tillräcklig uppföljning och styrning, detta med anledning av bristande myndighetsstyrning och därtill att regeringen inte har följt upp riksdagens beslut från 2009 om statens åtagande om säkerställande av veterinär service.

Regeringen håller med om kritiken, och som svar på den har man tillsatt en utredning. Men det är också allt.

Fru talman! Jag tycker att det är beklämmande när det framkommer att det inte finns några ytterligare åtgärder för att få bukt med den mest akuta problematiken.

Den veterinärbrist som råder runt om i landet måste få ett slut. Jag är glad över att vi har lyckats driva igenom ett tillkännagivande till regeringen om tillgången till veterinär service och om den veterinära beredskapen.

Vi ser att detta är en akut situation. I somras stängde än en gång flera djursjukhus ned sin jourverksamhet på grund av bristen på veterinärer och djursjukvårdare. Detta innebar att våra husdjur riskerade ett onödigt lidan-

de och i allra värsta fall att bli avlivade eller dö. Detta finns det många vittnesmål om.

Fru talman! Detta känns fruktansvärt att tänka på, i synnerhet om man själv är djurägare som jag är, alltså att ens djur inte ska få den hjälp som de behöver om de blir sjuka, påkörda eller ormbitna eller om det blir komplikationer när de är dräktiga och ska föda fram valpar eller kattungar. Listan kan göras lång.

Våra husdjur och lantbruksdjur riskerar onödigt lidande och i värsta fall att dö för att de inte får hjälp i tid.

Svensk djursjukvård behöver välutbildad personal. Det är en förutsättning för god djuromsorg. Detta är i allra högsta grad en djurskyddsfråga och det mest fundamentala för en fungerande djursjukvård. Bristen på personal inom djursjukvården är omfattande och kommer att vara det de närmaste åren. Därför är det oerhört viktigt att vi råder bot på det här och att regeringen tar sitt ansvar.

Regeringen har tidigare också fört fram kritik om att de privata aktörerna gynnas på olika sätt på bekostnad av distriktsveterinärerna. Men faktum är att många har gått till de privata aktörerna på grund av arbetsvillkoren hos distriktsveterinärerna. Distriktsveterinärerna är nämligen tungt belastade. Vi fick lära oss av radioprogrammet *Kaliber* hur tuffa arbetsvillkor distriktsveterinärerna har. I stället för att gå in i väggen tar de i princip andra vägar för att klara sitt privatliv.

Fru talman! Det är märkligt att distriktsveterinärerna i dag behandlar smådjur i så stor utsträckning som de gör, för det är nämligen inte deras uppdrag. I hälften av mötena med djurpatienter är det alltså smådjur som de behandlar, och det känns inte heller riktigt relevant med tanke på de stora behov som finns hos lantbrukets djur.

Fru talman! Regeringen vill fortsätta utreda för en hållbar och långsiktig hälso- och sjukvård för djur som svar på larmet om den akuta veterinärbristen. En utredning hjälper inte den akuta bristen i dag, utan här krävs mer kraftfulla åtgärder så att inte lantbruksdjur och husdjur riskerar det onödiga lidande som vi har fått se de senaste åren.

Tyvärr anser inte jag att regeringen tar den här bristen på allvar och vidtar mer kraftfulla åtgärder. Regeringen vet vilka huvudorsakerna till bristerna är, men man väljer att inte göra någonting åt dem.

Veterinärbristen beror på att Sveriges lantbruksuniversitet inte utbildar tillräckligt många veterinärer, vare sig i dag eller historiskt sett, för behovet i Sverige. Svensk djurskötsel ska kännetecknas av ett gott djurskydd, en god djurhälsa och ett bra smittskydd. Detta måste avspeglas i både krav på höga ambitioner och i uppnåendet av uppställda målsättningar.

Den i rapporten beskrivna passiva hållningen av Jordbruksverket i fråga om veterinär service är inte acceptabel. Ansvaret för detta faller på regeringen. Det krävs därför ett omtag av regeringen i myndighetsstyrningen av Jordbruksverket i denna fråga.

Fru talman! Sverige ska fortsatt vara ett av världens bästa länder vad gäller djurhållning och ha ett gott djurskydd, en god djurhälsa och ett gott smittskydd. En förutsättning för detta är en välfungerande veterinär service – och det har vi inte i dag, vilket har framkommit i granskningsrapporten.

Nu krävs åtgärder för en god veterinär service i hela landet. Det krävs omtag. Moderaterna ser inte det som regeringen har gjort som tillräckligt då vi uppfattar att problemen är av en sådan art att det inte kan dröja till

efter 2022 innan regeringen kommer med förslag på hur dessa problem ska avhjälpas.

Vi har påtalat allvaret i situationen för regeringen flera gånger under de senaste åren. Sedan riksmötet 2019/20 har vi också avsatt medel för att lantbruksuniversitetet ska kunna inrätta fler utbildningsplatser för veterinärer och djursjukskötare. Regeringen har dock avfärdat frågan och i stället förhållit sig passiv. Vi anser nu att regeringen skyndsamt bör inleda en myndighetsdialog för att arbeta fram åtgärder som snabbt kan konkretiseras.

Jordbruksverket bör få i uppdrag att skyndsamt förändra sin redovisning så att det går att säkerställa att det statliga anslaget inte används för att finansiera den del av distriktsveterinärernas verksamhet som bedrivs i konkurrens. Det är en förutsättning för sund konkurrens och för bättre veterinär service.

Nu krävs mer än bara goda ord och utredningar från regeringens sida. Sveriges veterinära service ska vara tillräcklig för att inte riskera onödigt lidande för våra husdjur eller landets lantbruksdjur. Veterinärbristen skulle ha åtgärdats redan i går. Regeringen måste ta sitt ansvar, inte minst ur ett djurskyddsperspektiv. Detta är i allra högsta grad en djurskyddsfråga och det mest fundamentala för en fungerande djursjukvård.

Frågan väcks hos mig om regeringen verkligen tänker sitta passiv och vänta på en utredning och se på när våra husdjur och lantbruksdjur lider och i värsta fall dör för att det inte finns tillräckligt god djursjukvård i Sverige.

Anf. 36 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Vi debatterar Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service. Jag börjar med att yrka bifall till reservation nummer 3.

Riksrevisionen har pekat på några problem för veterinärtjänsterna. Delar av problemen, såsom bristen på veterinärer, inte minst inom lantbrukssektorn, har varit kända sedan tidigare. Det är bra att regeringen har startat en utredning för att komma till rätta med bristerna som ett svar på Riksrevisionens rapport. Det skulle ha varit bra om utredningen hade gjorts tidigare.

I stora delar anser vi att utredningens direktiv är goda. Vi är också positiva till att regeringens utredningsdirektiv reser frågan om ansvaret för jourverksamheten. Vi vill dock understryka att något som blir viktigt för att förstå och därmed lösa problemen är att regeringen fortsätter dialogen med Jordbruksverket. Det är viktigt eftersom verket känner verksamheten väl och har insikter som visar på en delvis annan bild än vad som syns i Riksrevisionens rapport. Första steget till lösningen på ett problem är ju att definiera problemet tillräckligt väl.

Det är också bra att veterinärutbildningen utökas i de budgetalternativ som finns för kammaren att ta ställning till i nästa vecka. Att det är en större ökning än i fjolårets budget är positivt, men det hade varit ännu bättre om ökningen hade gjorts tidigare och varit större, för bristen har ju funnits ganska länge, och den här satsningen kommer sent.

Antalet utbildade veterinärer inom lantbrukssektorn måste matcha en ökning av djurhållandet, vilket vi vill se. Det är ju bland annat en ökning av djurhållandet som vi har lovat svenskarna genom livsmedelsstrategin.



Det leder fram till nästa viktiga målsättning. Vi har tidigare från Sverigedemokraternas sida framfört vårt önskemål om en utredning med syftet att fler veterinärer ska vara verksamma inom just lantbruksnäringarna. Vi tycker att det är glädjande att utredningen innehåller direktiv om att utredningen ska lämna förslag på ytterligare åtgärder för att säkerställa tillgången på veterinärer inom lantbrukssektorn om utredningen bedömer att behov finns. Det är dock en öppen skrivning.

Vårt yrkande innehåller den mer specificerade frågan hur man kan få fler personer med lantbruksbakgrund att söka och antas till veterinärutbildningen. Det vore ett viktigt komplement till den utredning som har startats, och därför bör riksdagen och regeringen se till att utöka utredningsdirektiven på det viset.

Personer med lantbruksbakgrund har ett intresse just för den gren inom veterinärutbildningen där det är allvarligast om brist uppstår. Om man kan få dessa personer att söka och antas kommer just denna gren att försörjas med veterinärer, dessutom av veterinärer som har god kännedom om djurhållning och produktionsförutsättningar. Just denna förståelse för produktionsförutsättningarna är viktig för verksamheten och näringen.

Konkurrensen om veterinärutbildningsplatserna är knivskarp. Man måste ha absoluta toppbetyg för att komma in. Men absoluta toppbetyg i teoretiska ämnen är kanske inte det allra viktigaste för att bli en bra veterinär inom lantbruksnäringarna. Man bör se över meriteringen till veterinärlinjen. Man bör undersöka de krav som ställs och vad som räknas som meritpoäng. Kanske kan meritpoäng ges för erfarenhet av djurhållning.

Anf. 37 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Sverige är kanske ett av världens bästa länder när det gäller just djurhållning. Här finns ett gott djurskydd, en god djurhälsa och ett gott smittskydd. Och så ska det vara. Vi bryr oss om våra husdjur; det är katter, hundar eller något annat husdjur. Och när de blir sjuka vill vi att det ska finnas tillgång till vård.

Lantbruket är också beroende av att djuren mår bra för att kunna producera mjölk och kött, och det ska vara av hög kvalitet. Då måste det finnas möjlighet att få bra veterinärvård, oavsett var i landet man har sin gård. Ett annat djurslag är hästarna som blir allt fler i Sverige. Där finns också ett stort behov av god veterinärvård dygnet alla timmar i hela landet.

En annan otroligt viktig del som staten har ansvar för är smittskyddet, om det utbryter någon form av epidemi i en djurbesättning. Det såg vi ganska nyligen exempel på här i landet. Då har man ansvar för att ha en effektiv organisation, och bilden är att den fungerar.

En av de kanske viktigaste förutsättningarna för god djurhälsa är att det finns en väl fungerande veterinär service som är lika god i hela landet.

I dag debatterar vi de här frågorna utifrån rapporten *Statens ansvar för veterinär service – Jordbruksverkets styrning och genomförande*. Det är en rapport som Riksrevisionen har skrivit och som regeringen sedan har svarat på när det gäller vad man ska göra med de rekommendationer som Riksrevisionen har gett till både regeringen och myndigheten Jordbruksverket.

Det är verkligen anmärkningsvärt att Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns stora brister i regeringens och Jordbruksverkets styrning och uppföljning. År 2009 beslutade riksdag och regering om för-

ändringar i statens åtagande när det gäller att säkerställa tillgången till veterinär service. Samtidigt lyftes flera tydliga intentioner fram med de förändringar som gjordes. Jordbruksverket skulle bland annat säkerställa konkurrens på likartade villkor.

När detta nu har granskats framgår det att regeringen inte har följt upp om bestämmelserna fungerar och om Jordbruksverket följer dem. Enligt granskningen säkerställer inte Jordbruksverket att det finns en väl fungerande och effektiv organisation för vård av djur i hela landet dygnet runt.

Fru talman! Det finns mycket mer i granskningen, men jag tänker inte uppehålla mig mer vid det. Jag vill nämna vad regeringen har tänkt göra, vad man har gjort plus vad vi i Centerpartiet tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna har valt att lyfta upp i reservation nummer 1, som jag för övrigt härmed yrkar bifall till.

Varningsklockorna borde ha börjat ringa hos regeringen för flera år sedan. Sedan 2016 har Jordbruksverket inte upphandlat veterinär service så som beslutet såg ut 2009. Det finns givetvis skäl för det, men regeringen har alltså inte följt upp detta, trots att man säger sig ha en kontinuerlig myndighetsdialog med Jordbruksverket.

Bristen på veterinärer och djursjukvårdare har varit skriande i flera år. Där får vi ändå ge regeringen att man vid flera tillfällen har utökat budgeten för antalet utbildningsplatser på veterinärutbildningen. Men nu kom alltså en ny rapport från Riksrevisionen, och då händer det något. Man tillsätter en utredning, som man oftast gör. Det är givetvis viktigt för att bereda frågan på ett grundligt sätt. Det gjordes i början av juni i år, och den ska vara klar mot slutet av hösten nästa år.

Men vad händer på kort sikt, fru talman? Det framkommer inga åtgärder när det gäller den mest akuta problematiken. Det är extremt viktigt att säkra tillgången till veterinär vård också medan utredningen pågår och tills de förslagen har beretts och kan bli verklighet. Fler utbildningsplatser tar ganska lång tid att få på plats.

Vi har de senaste åren hört allt fler berättelser om svårigheten att få tillgång till veterinär under jourtid och semestertider. Senast i somras kunde vi höra att när man ringde med ett akut sjukt hästförl i transporten fanns det inte plats på det närmaste djursjukhuset som låg bara 20 mil bort. Man fick då åka till nästa djursjukhus som ligger ytterligare 20 mil bort. Kanske är det ännu längre avstånd i norra Sverige, men att i södra Sverige få åka 40 mil för att få vård på djursjukhus är en ganska brutal upplevelse. Tack och lov gick det bra i det fallet, men det kunde också ha hänt något på vägen och när det gäller vården. Det är oerhört viktigt att det finns god vård i hela landet.

Centerpartiet har lyft fram vikten av att regeringen snarast återkommer med förslag på hur de ska lösa veterinärbristen på kort sikt. Utskottet hade möjligheten att ha en dialog med Jordbruksverket. Jag upplever inte att det från vare sig myndighetens eller regeringens sida egentligen fanns ett tydligt svar på vad man kommer att göra på kort sikt. Regeringen bör också ge sin egen myndighet tydliga direktiv när det gäller att lösa tillgången till veterinär beredskap under jourtid i hela landet.

Dessutom bör man se över veterinärernas arbetssituation, så att de väljer att stanna i sitt yrke. Arbetsbelastningen måste vara dräglig. Vi har också lyft fram vikten av att följa upp veterinärmarknadens utveckling. Det

verkar inte heller vara gjort sedan 2009, trots att det har hänt väldigt mycket.

Jag hade hoppats att utskottet skulle ställa sig bakom det vi har lyft upp i våra motioner om att göra handlingskraftiga saker också på kort sikt och inte bara invänta utredningen. Så tack till Riksrevisionen för rapporten som ni kom med och som äntligen har fått regeringen att agera lite mer än bara genom att öka antalet utbildningsplatser, även om det är viktigt!

Fru talman! När jag ändå nämner utbildning och att finnas i hela landet hoppas jag få se förslag om att några av utbildningarna kan ges på fler ställen i landet och att hinder för gemensam praktik i gränsbygder undanröjs.

Anf. 38 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi här i kammaren Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service. Det är en till stor del kritisk rapport vi har fått oss till del.

Jag tänkte läsa lite innantill ur rapporten. ”Den övergripande slutsatsen är att det finns stora brister i regeringens och Jordbruksverkets styrning och uppföljning. Det finns även brister i hur Jordbruksverket säkerställer tillgången till veterinär service. Detta innebär att det finns en risk för att den veterinära servicen blir bristfällig i vissa delar av landet. Dessutom säkerställer inte Jordbruksverket att Distriktsveterinärernas verksamhet bedrivs på sådant sätt att konkurrens på likartade villkor upprätthålls på veterinärmarknaden.”

Fru talman! Vi kristdemokrater anser att regeringen måste uppdra åt Jordbruksverket att säkerställa tillgången till veterinär service i hela landet. Det är enormt viktigt. Vi kan inte förstå att det inte har blivit gjort. Varför har regeringen med dess landsbygdsminister och nu näringsminister, i alla fall ett tag till, suttit på händerna och låtit detta bara ske? Det är mycket allvarligt, fru talman.

Att det finns tillgång till veterinärer runt om i landet är en absolut förutsättning ifall vi menar allvar med att vi ska ha en levande landsbygd och att det ska finnas livsmedelsproduktion i hela Sverige. Dessutom står det, precis som ledamoten Staffan Eklöf sa, i livsmedelsstrategin att livsmedelsproduktionen ska öka, inte minska. Det gör den inte om det inte finns tillgång till veterinärer när kossan eller något annat djur blir akut sjuk.

Fru talman! Det är mycket bekymmersamt runt om i Jordbrukssverige. I oktober publicerades en rapport för hösten 2021. Resultatet var synnerligen alarmerande och nedslående. Rapporten visar att färre lantbrukare upplever att deras företag är lönsamma, och deras prognoser för 2022 är pessimistiska. Varför? Lönsamheten är för dålig.

Kanske säger någon här i kammaren – inte vet jag: ”Men mjölkpriserna har ju gått upp, kött- och spannmålspriserna likaså.” Visst är det så, absolut. Men aldrig någonsin har priserna för insatsvarorna varit så höga. Foderpriserna, elpriserna, priserna för handelsgödsel och dieselpriserna har skjutit i höjden.

En mjölkbonde ringde mig och berättade att han hade gjort en kalkyl över kostnadsökningarna. Vi pratar om ökade kostnader på 967 000 kronor enbart hemma hos honom, och det har kommit bara så där. Han frågade: Hur ska jag få råd med detta?

Prot. 2021/22:30  
18 november

-----  
*Riksrevisionens  
rapport om statens  
ansvar för veterinär  
service*

En annan jordbrukare mejlade mig och berättade om flera spannmålsbönder som nu inte tänker så någonting i vår utan lägga åkrarna i träda eftersom det är för dyrt.

Det är riktigt oroligt bland Sveriges bönder, och den oron borde även vi i kammaren känna då konsekvenserna kommer att bli enorma. Det kommer att bli kännbart med mindre spannmål och högre priser. Jag har många gånger här i kammaren talat om att lönsamheten måste öka, att konkurrenskraften måste stärkas och att vårt lands livsmedelsberedskap måste få öka. Men jag och många med mig anser att jag talat inför döva öron. Livsmedelsstrategin blev bara en pappersprodukt. Ingen bonde – jag har varit ute hos ganska många – kan säga att resultatet på gårdsnivå har varit något som kunnat tillskrivas den livsmedelsstrategi som vi antog 2017.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 1.

Anf. 39 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 1.

Vårt lands självbild när det gäller den svenska djurhälsan är att vi är ett av världens bästa länder på djurhållning. Vi har ett gott djurskydd, god djurhälsa och ett bra smittskydd. Men bilden av vårt land är farlig att ta för given. Otroligt mycket står och faller med att det finns välutbildade veterinärer som kan komma vart som helst och när som helst. Det ska inte spela någon roll var någonstans i Sverige man bor om ens djur behöver vård. Detta är oerhört allvarligt.

Enligt den bild som Riksrevisionen ger finns i dag ingen tydlig bild av vem som ser till att jouten verkligen fungerar. Det finns brister även i samarbetet mellan privata aktörer och Distriktsveterinärerna. Det behöver bli bättre för att få joutiderna att fungera. Vilka åtgärder som än måste komma till behöver Jordbruksverket ta itu med detta så fort de kan för att detta ska fungera.

Fru talman! Det är inte bara i egenskap av ledamot som jag står här i dag, utan jag är även bondson. Som bondson fick jag långa armar, och dessa långa armar har jag en gång använt för att bära hem en kalv från betesvallen när kon precis hade kalvat. Här inne i mitt hjärta finns många minnen av hur viktigt det var hemma på gården att djuren skulle må bra.

De dagar har etsat sig fast hos mig då ett djur fick skickas till nödslakt efter att veterinären varit där och konstaterat att det inte fanns mer att göra. Hela vår familj var involverad i detta, och mest min pappa. Han var frustrerad, arg och ledsen. Det var smärtsamt när jag växte upp att se vilken stor betydelse djuren hade för en lantbrukare.

Jag vill dröja mig kvar vid ett minne, fru talman. Det var en gång när jag och mina tre bröder var hemma själva en helg. Vi var tonåringar. När vi kom ut i ladugården på kvällen upptäckte vi att en av korna hade kalvat och hade efter kalvningen drabbats av livmoderframfall. Jag vill inte berättat exakt hur det ser ut, hur det går till eller vilka åtgärder som görs, men ett är säkert: Jag minns hur jag satt där och räknade minuterna från det att min bror hade sprungit in i huset och ringt efter veterinären. Jag satt där och tittade in i kons ögon. Hon hette Beda; jag hade memorerat alla kors namn. Efter alla de minuter som jag räknade kom så veterinären och kons liv kunde räddas, även denna helg.

Joutider är oerhört viktiga. Jag känner tacksamhet gentemot veterinären. Det är inte främst den ekonomiska förlusten som känns när man ser

ett djur lida eller när man mister ett djur, utan det är för att man som lantbrukare har lagt sin själ i detta djur från den dag då man bar hem det från betesvallen till djurets sista dag i livet.

Det räcker därför inte enbart att tillsätta en utredning. Det behövs akuta åtgärder nu. Lantbrukarna finns nu. De befinner sig nu i samma situation som jag gjorde och väntar och räknar minuterna tills veterinären kommer. Det tar alltför lång tid innan de hinner fram, om de ens kommer. Det känns inte okej att stå och titta på.

Det ska heller inte vara svårt att få tag på personer med lantbruksbakgrund som vill utbilda sig, men då behöver utbildningsplatserna och utbildningsorterna bli fler. Jag är tacksam för de kollegor i jordbruksutskottet som har lagt fram motioner om detta, vilket jag som enskild ledamot själv inte hunnit göra då jag är ny. De finns dock – det är jag tacksam för – och de behövs för att det ska bli fler utbildningsplatser så att den akuta veterinärbristen kan lösas.

Veterinärerna behöver bli fler så att vi kan säkerställa att den arbetsbörda som i dag ligger på dem på grund av jourtider minskar. I dag är dessa jourtider inte något attraktivt eftersom arbetsbördan gör att veterinärerna är få. Vi behöver ändra på detta, och det är akut.

Gissa vilka som var mina idoler när jag växte upp hemma på gården! Det var veterinärerna. Oj, vad jag såg upp till dem! Om det hade funnits en utbildning på min hemort kan ni lita på att jag hade stått i kön till den, och förhoppningsvis hade jag haft tillräckligt höga betyg.

Dessa hjältar som kallas veterinärer behöver bli fler i vårt land.

Anf. 40 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU9 som handlar om Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service, och jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I rapporten har Riksrevisionen granskat regeringens uppföljning och Jordbruksverkets arbete med att säkerställa tillgången till veterinär service och verksamheten vid Distriktsveterinärerna. I granskningen har även ingått huruvida Jordbruksverket säkerställer att Distriktsveterinärernas verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att konkurrens på lika villkor upprätthålls på marknaden.

Slutsatserna i Riksrevisionens granskning är att det finns stora brister i styrning och uppföljning av Jordbruksverkets arbete med att säkerställa tillgången till veterinär service, inklusive verksamheten vid Distriktsveterinärerna.

Fru talman! År 2009 beslutade riksdag och regering om förändringar i statens åtagande att säkerställa tillgången till veterinär service. Man lyfte fram flera tydliga intentioner med förändringarna. Bland annat skulle Distriktsveterinärerna ha flera begränsningar i sitt uppdrag och Jordbruksverket säkerställa konkurrens på likartade villkor på marknaden.

Ägarstrukturen har sedan dess förändrats genom att ett fåtal aktörer har köpt upp en stor andel av de tidigare fristående företagen på veterinärmarknaden. Dessutom har den kraftiga expansionen av marknaden för djurens hälso- och sjukvård medfört att det i dag råder brist på utbildad personal.

När den nuvarande organisationen för veterinär service och annan offentlig veterinärverksamhet infördes var tanken bland annat att ge privatpraktiserande veterinärer möjlighet att delta i smittskydds- och jourberedskapen och ta del av det statliga stödet genom upphandling. De privata aktörerna har dock visat ett mycket litet intresse av att utföra sådana uppgifter.

Vi socialdemokrater välkomnar Riksrevisionens granskning, och regeringen har instämt i deras iakttagelser och hörsammat deras rekommendationer. Som ett led i omhändertagandet av Riksrevisionens rekommendationer beslutade regeringen om kommittédirektivet *En hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur*.

Fru talman! Våra vanligaste husdjur, hundarna och katterna, blir inte bara fler utan också äldre här i Sverige. Trenden är tydlig sedan flera år tillbaka, och orsakerna är flera. 90 procent av alla hundar och knappt hälften av katterna har en veterinärvårdsförsäkring, vilket är unikt för Sverige. Inget annat land i världen har så många försäkrade hundar och katter. Antalet försäkrade djur i kombination med förbättrad veterinärvård gör att fler djur kan leva ett både längre och friskare liv.

Men det är inte bara våra små husdjur utan också alla våra hästar och lantbruksdjur som behöver veterinärer ibland. Våra lantbruksdjur är dessutom oerhört viktiga för att vi ska kunna öka vår livsmedelsförsörjning i landet. Som jag sa tidigare har marknaden för djurens hälso- och sjukvård expanderat kraftigt. Den snabba utvecklingen och de bemanningssvårigheter som konstaterats gör att det finns behov av en bred översyn av området.

Inför sommaren vände sig Jordbruksverket till regeringen med en skrivelse utifrån den risk för minskad veterinärtillgänglighet över sommaren som man såg komma. Vår tidigare landsbygdsminister Jennie Nilsson agerade direkt och bjöd in berörda aktörer för samtal om läget och möjliga åtgärder för att minska de negativa konsekvenserna. Snabbt därefter, den 10 juni i år, beslutade därför regeringen att tillsätta en utredning för en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur.

Oavsett djurslag kan alla vi som har djur vittna om betydelsen av veterinärer, men också om det behov av veterinärer som kan uppstå dygnet runt och året runt, oavsett var man bor i Sverige.

Utredningens översyn omfattar det statliga åtagandet inom veterinär service och smittskyddsberedskap, behörighetsfrågor och resursbehovet inom djurens hälso- och sjukvård. Utredningen ska även kartlägga konsumenternas möjligheter att jämföra kostnader samt regler för införandet av verksamhetstillsyn och en bedömning av om tillsynen bör avgiftsfinansieras.

Fru talman! Djurens hälso- och sjukvård är helt central för att vi ska ha friska och välmående djur. Denna hälso- och sjukvård är det veterinärerna och djursjukskötarna som står för, och de är för få i dag.

Redan 2020 vidtog regeringen åtgärder och tillförde medel till veterinär fältverksamhet och SLU för fler veterinärstudenter och tillgång till djurvård i hela landet. Men vi behöver fler veterinärer och djursjuksvårdare. Därför har nu regeringen föreslagit en större förstärkning av utbildningen av veterinärer och djursjukskötare vid Sveriges lantbruksuniversitet. Förstärkningen sker successivt med 37 ½ miljon kronor 2022 upp till 71 miljoner kronor årligen från och med 2027.

Utbildningarna svarar väl mot både behov och önskemål. Branschen vittnar också om stora problem med bemanning när det gäller både veterinärer och djursjukskötare, särskilt vid jour- och semestertider. Det är viktigt att förbättra möjligheterna att täcka behovet av veterinärer och djursjukskötare, så att djurs lidande minimeras. Parallellt med satsningen på utbildningarna föreslås också SLU få medel för att investera i lokaler som är anpassade till det ökade antalet studenter samt mer medel för utbildning.

Fru talman! Jag är glad över att vi nu har en utredning som jobbar och som tar ett helhetsgrepp och ska föreslå åtgärder. Jag är också glad över de satsningar som föreslås i budgeten. Tillsammans är detta viktigt för att säkerställa en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur.

Sommarens utmaningar har även lett till att man nu dragit igång breda samtal inom branschen för att se över vad som kan göras åt veterinärbristen. Det som är viktigt för oss socialdemokrater är att vi säkerställer att vi har god djurvälstånd och god tillgång till veterinärer i hela landet, årets alla dagar och för alla djurslag.

(Applåder)

Anf. 41 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Staten har sedan länge tagit på sig ett ansvar för djurens hälso- och sjukvård, ett väl fungerande smittskydd och livsmedelssäkerhet. Det är Jordbruksverket som har ansvaret som myndighet för att tillse att det finns veterinär service alla tider på dygnet i hela landet. Enligt Riksrevisionens granskning, som vi debatterar här nu, finns det, som vi har hört flera gånger, stora brister i hur Jordbruksverket säkerställer den tillgången samt i regeringens och Jordbruksverkets styrning och uppföljning.

Riskerna med detta är uppenbara. Det kanske helt enkelt inte finns vård att få till djuren på vissa ställen när det behövs. Vi har sett att det har skett. Vi såg det på flera platser i landet under sommaren som gick, när veterinärerna skulle ha semester och några djursjukhus som normalt brukar ha jouröppet inte hade jouröppet eftersom bristen på personal gjorde att det inte fungerade. Vi vet att problemen har funnits under några år på platser i norra Sverige där bristen på veterinärer är tydlig, framför allt för dem som har lantbrukets djur och hästar, och även på andra platser, där Distriktsveterinärerna i dag helt enkelt inte har folk nog att bemanna jourverksamheten dygnet runt.

Fru talman! Marknaden för djursjukvård har förändrats mycket på ganska få år. Ett fåtal stora aktörer har köpt upp en stor andel av de fristående företagen på marknaden. Efterfrågan på vård av sällskapsdjur har ökat. Djuren har blivit fler. Självklart påverkar det tillgången till veterinärer. Gårdarna har också blivit större men färre och har fler djur. Jourområdena har blivit betydligt större, speciellt i norra Sverige, med många mil för jourhavande veterinär att åka mellan gårdarna, ibland 30 mil eller mer. För sällskapsdjur efterfrågas också alltmer specialiserad vård.

Det är alltså säkert flera faktorer som orsakar dagens brist på veterinärer. Den snabba expansionen av djur är självklart en faktor. För få utbildningsplatser är en annan. Ytterligare en faktor är i dag att många både veterinärer och djursjukvårdare slutar sina arbeten för att jobbet är för tufft. Många nytexaminerade veterinärer kommer direkt från utbildning till en klinik där hen förväntas klara av alla de olika arbetsuppgifter som finns

omgående och oftast ensam. Det hade varit bra om det hade funnits ett stöd att få under några år för den nytexaminerade, kanske samma system som finns inom humansjukvården, med AT-platser åtminstone något år. Det tror jag skulle göra att fler blir kvar på sin arbetsplats.

För distriktsveterinärer handlar det också om arbetstiderna. Efter jour behöver man vara ledig. Så är det inom de flesta yrken i dag, men inte bland distriktsveterinärerna. Där förväntas man arbeta dagen efter jour som om inget hänt. Och jouten infaller ofta på de mindre klinikerna med få anställda.

När den nuvarande organisationen för veterinär service infördes var tanken att ge privatpraktiserande veterinärer möjlighet att delta i smittskydds- och jourberedskapen och ta del av det statliga stödet genom upphandling. De privata aktörerna har dock inte visat jättestort intresse av att göra det. Vad det beror på vet vi inte riktigt. Vi vet inte om det beror på att stödet är för lågt, att upphandlingsförfarandet är för krångligt eller något annat. Alltså behöver det utredas.

Utifrån hur det fungerar – eller inte fungerar – med jourberedskapen i dag behöver det arbetas fram ett sätt för hela kåren att dela på jouten, så att alla veterinärer får den vila som krävs efter jour. Det finns naturligtvis olika sätt att göra det, men här krävs en mycket snar förbättring. Vi har fantastiska veterinärer hemma hos oss, och jag antar att det är så på andra platser i landet också. Men deras arbetsbelastning och joutscheman behöver vara mänskliga om de ska stanna kvar. Branschen domineras av otroligt hårt arbetande och dedikerade människor. Som marknaden fungerar i dag är Distriktsveterinärerna ofta en språngbräda till en egen klinik. Inget ont om att ha en egen klinik – sådana behövs absolut. Men som sagt behöver vi hitta lösningar som gör att också arbetet hos Distriktsveterinärerna blir attraktivt.

Nu har regeringen tillsatt en utredning som kommer att täcka in flera av dessa problemområden och ta fram olika lösningsförslag på de problem som finns. Här hoppas jag att det kommer att ingå att titta på arbetsgivarrollen, arbetssituationen och arbetsbelastningen för veterinärerna då det ju är en avgörande faktor för att kunna bemanna i framtiden.

Flera jag pratat med inom yrket säger att den bristsituation som vi är i nu inte fanns för bara så där fem sex år sedan. Då kunde det till och med vara svårt för nytexaminerade att hitta jobb. Samtidigt säger de också att de som arbetar som distriktsveterinärer har haft en mycket tuff arbetssituation i många år.

I dag är det en skriande brist på veterinärer på många olika platser. Utbildningen är femårig, vilket ger vid hand att dagens situation inte är snabblost. Jag vet att man söker efter veterinärer från våra grannländer och hoppas att det ger ett bra resultat, för det behöver vi. Självklart måste Jordbruksverket nu arbeta hårt för att hitta lösningar. Det förutsätter jag att det gör också, samtidigt som regeringen agerar långsiktigt med att skapa fler utbildningsplatser.

Regeringen har förstärkt anslaget för veterinär fältverksamhet årligen sedan 2020. De satsningar regeringen gör inför 2022 och framåt kommer att lösa delar av bristen på personal. Men det kommer också fortsatt att krävas förbättrade arbetsförhållanden och kanske även annat för att få tillräckligt många duktiga veterinärer att vilja utöva sin verksamhet på platser där det i dag är svårt att engagera utbildad personal. Jag vet att Jordbruks-



verket också arbetar med att få till en bättre jourverksamhet tillsammans med veterinärerna.

I budgetpropositionen för 2022 föreslår regeringen en förstärkning när det gäller utbildningen av veterinärer och djursjukskötare. Förstärkningen sker successivt. Fullt utbyggd innebär satsningen att ytterligare 40 veterinärer och 20 djursjukskötare kommer att utbildas årligen. En utbyggnad av veterinärutbildningen kräver naturligtvis också investering i nya lokaler vilket möjliggörs med en satsning på 30 miljoner 2022 och 2023 samt 15 miljoner 2024, så medel är tillsatta.

Fru talman! Med allt detta sagt vill jag tacka Riksrevisionen för denna utredning. Jag vet att nu bygger regeringen för framtiden samtidigt som Jordbruksverket är engagerat i att hitta lösningar på dagens situation, vilket är av stor vikt för både veterinärer och djurhållare.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under § 9.)

## Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.42 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

## Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

## § 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

### TU2 Ändringar i vägsäkerhetslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

### SkU7 Skatteavtal mellan Sverige och Slovenien

Kammaren biföll utskottets förslag.

### CU2 Stärkt skydd för hyresgäster

*Punkt 1* (Lagförslaget om skyddet för hyresgäster vid renoveringar)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

176 för utskottet

123 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 55 SD, 27 C, 19 KD, 16 L

För res. 1: 85 S, 23 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 3 KD, 4 L, 2 MP

Prot. 2021/22:30  
18 november

-----  
*Riksrevisionens  
rapport om statens  
ansvar för veterinär  
service*

*Punkt 2* (Den framtida regleringen om skyddet för hyresgäster vid renoveringar)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

274 för utskottet

24 för res. 2

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 S, 59 M, 55 SD, 27 C, 20 KD, 16 L, 13 MP

För res. 2: 23 V, 1 -

Avstod: 1 S

Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 2 KD, 4 L, 3 MP

Petter Löberg (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Maria Gardfjell (MP) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

*Punkt 3* (Lagförslaget om hyresvärdens rätt till uppsägning)

1. utskottet

2. res. 3 (S, V, MP)

Votering:

177 för utskottet

123 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 55 SD, 27 C, 20 KD, 16 L

För res. 3: 85 S, 23 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 2 KD, 4 L, 2 MP

*Punkt 6* (Lagförslaget om skyddet för hyresgäster när bostadslägenheter förstörs)

1. utskottet

2. res. 5 (M, KD)

3. res. 6 (SD, L)

Förberedande votering:

79 för res. 5

71 för res. 6

150 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

150 för utskottet

133 för res. 5

17 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 27 C, 23 V, 14 MP, 1 -

För res. 5: 59 M, 54 SD, 20 KD

Avstod: 1 SD, 16 L

Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 2 KD, 4 L, 2 MP

*Punkt 10* (Återstående övergångsbestämmelse i jordabalken)

1. utskottet

2. res. 10 (S, V, MP)

3. res. 11 (SD, L)

Andre vice talmannen konstaterade att villkoren för reservationerna inte hade uppfyllts, och således skulle kammaren endast ta ställning till utskottets förslag till beslut. Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

### **MJU9 Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service**

*Punkt 1* (Tillgången till veterinär service och den veterinära beredskapen)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C, KD, L)

Votering:

178 för utskottet

121 för res. 1

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 55 SD, 23 V, 14 MP, 1 -

För res. 1: 58 M, 27 C, 20 KD, 16 L

Avstod: 1 M

Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 2 KD, 4 L, 2 MP

*Punkt 2* (Utbildning av veterinärer och djursjukskötare)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

62 för res. 2

55 för res. 3

182 avstod

50 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Aphram Melki (C) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Lotta Johnsson Fornarve (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Prot. 2021/22:30  
18 november  
-----

Huvudvotering:  
187 för utskottet  
58 för res. 2  
55 avstod  
49 frånvarande  
Kammaren biföll utskottets förslag.  
Partivis fördelning av rösterna:  
För utskottet: 85 S, 1 M, 27 C, 23 V, 20 KD, 16 L, 14 MP, 1 -  
För res. 2: 58 M  
Avstod: 55 SD  
Frånvarande: 15 S, 11 M, 7 SD, 4 C, 4 V, 2 KD, 4 L, 2 MP

*Punkt 3*

Kammaren biföll utskottets förslag.

## § 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 581 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/138/EG vad gäller proportionalitet, tillsynskvalitet, rapportering, långsiktiga garantiåtgärder, makrotillsynsverktyg, hållbarhetsrisker, grupp-tillsyn och gränsöverskridande tillsyn  
COM(2021) 582 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om inrättande av en ram för återhämtning och resolution av försäkrings- och återförsäkringsföretag och om ändring av direktiven 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2009/138/EG, (EU) 2017/1132 och förordningarna (EU) nr 1094/2010 och (EU) nr 648/2012

## § 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 17 november*

### **2021/22:374 Covidpass för att förhindra smittspridning**

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

### **2021/22:375 Nästa steg för tågsträckan Oslo–Stockholm**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

### **2021/22:376 Konsulära kostnader i samband med att UD förde IS-kvinnor till Sverige**

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister *Ann Linde* (S)

**§ 12 Anmälan om uteblivna svar på skriftliga frågor**

Prot. 2021/22:30  
18 november  
-----

Andre vice talmannen anmälde att följande skriftliga frågor inte skulle besvaras:

**2021/22:372 Kunskapsbaserad utbildning gällande sexuella övergrepp mot barn**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

**2021/22:374 Covidpass för att förhindra smittspridning**

av *Alexandra Anstrell* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

**2021/22:375 Nästa steg för tågsträckan Oslo–Stockholm**

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

**§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.27.**

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 35 (delvis)  
och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

*/Olof Pilo*

# Innehållsförteckning

<b>§ 1 Justering av protokoll .....</b>	<b>1</b>
<b>§ 2 Anmälan om kompletteringsval .....</b>	<b>1</b>
<b>§ 3 Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott .....</b>	<b>1</b>
<b>§ 4 Ärende för hänvisning till utskott .....</b>	<b>3</b>
<b>§ 5 Ändringar i vägsäkerhetslagen.....</b>	<b>3</b>
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU2 .....	3
(Beslut fattades under § 9.) .....	3
<b>§ 6 Skatteavtal mellan Sverige och Slovenien .....</b>	<b>3</b>
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU7 .....	3
(Beslut fattades under § 9.) .....	3
<b>§ 7 Stärkt skydd för hyresgäster .....</b>	<b>3</b>
Civilutskottets betänkande 2021/22:CU2.....	3
Anf. 1 EMMA HULT (MP).....	3
Anf. 2 OLA MÖLLER (S) .....	6
Anf. 3 CARL-OSKAR BOHLIN (M).....	8
Anf. 4 OLA MÖLLER (S) replik.....	10
Anf. 5 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	11
Anf. 6 OLA MÖLLER (S) replik.....	11
Anf. 7 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	12
Anf. 8 EMMA HULT (MP) replik.....	12
Anf. 9 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	13
Anf. 10 EMMA HULT (MP) replik.....	13
Anf. 11 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik.....	14
Anf. 12 ROGER HEDLUND (SD) .....	14
Anf. 13 OLA MÖLLER (S) replik.....	16
Anf. 14 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	17
Anf. 15 OLA MÖLLER (S) replik.....	17
Anf. 16 ROGER HEDLUND (SD) replik.....	18
Anf. 17 OLA JOHANSSON (C).....	18
Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik.....	20
Anf. 19 OLA JOHANSSON (C) replik.....	20
Anf. 20 EMMA HULT (MP) replik.....	21
Anf. 21 OLA JOHANSSON (C) replik.....	21
Anf. 22 EMMA HULT (MP) replik.....	21
Anf. 23 OLA JOHANSSON (C) replik.....	21
Anf. 24 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) .....	21
Anf. 25 LARRY SÖDER (KD).....	24
Anf. 26 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik .....	25
Anf. 27 LARRY SÖDER (KD) replik .....	26
Anf. 28 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik .....	26
Anf. 29 LARRY SÖDER (KD) replik .....	26
Anf. 30 JAKOB OLOFSGÅRD (L).....	27
Anf. 31 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik .....	28
Anf. 32 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	29
Anf. 33 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik .....	29
Anf. 34 JAKOB OLOFSGÅRD (L) replik.....	30
(Beslut fattades under § 9.) .....	30

<b>§ 8 Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service.....</b>	<b>30</b>
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU9 .....	30
Anf. 35 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	30
Anf. 36 STAFFAN EKLÖF (SD).....	32
Anf. 37 ULRIKA HEIE (C) .....	33
Anf. 38 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	35
Anf. 39 JAKOB OLOFSGÅRD (L) .....	36
Anf. 40 MALIN LARSSON (S).....	37
Anf. 41 ELISABETH FALKHAVEN (MP).....	39
(Beslut fattades under § 9.).....	41
<b>Ajournering.....</b>	<b>41</b>
<b>Återupptaget sammanträde.....</b>	<b>41</b>
<b>§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....</b>	<b>41</b>
TU2 Ändringar i vägsäkerhetslagen .....	41
SkU7 Skatteavtal mellan Sverige och Slovenien.....	41
CU2 Stärkt skydd för hyresgäster.....	41
MJU9 Riksrevisionens rapport om statens ansvar för veterinär service .....	43
<b>§ 10 Bordläggning.....</b>	<b>44</b>
<b>§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b>	<b>44</b>
<b>§ 12 Anmälan om uteblivna svar på skriftliga frågor.....</b>	<b>45</b>
<b>§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.27.....</b>	<b>45</b>

Prot. 2021/22:30  
18 november  
-----